श्रीसीतारामाभ्यांनमः श्रीगणेशायनमः॥ सूतउवाच॥ जयतिपराशरसूनुसत्यवतीहृदयनंद
नोव्यासः यस्यास्यकमलगलितंवाङ्मयममृतंजगत्पिबति॥१॥श्रीपार्वतीउवाच॥श्रुत्वाधर्म
मशेषेणपावनंपावनात्परम्॥अयोध्यायास्तुमाहात्म्यंश्रोतुमिच्छामिशंकर॥२॥श्रीशंकरउवाच
साधुसाधुमहादेविकथयामितवाग्रतः॥सर्वेषांतीर्थमुख्यानांश्रेष्ठायोध्याराजतेपुरी॥३॥य
स्याःपश्चिमतोनदपुण्यतिवस्यात्मजोवर्धूः॥सामीप्यंनजहातियत्रसरयूपुरायानदी॥४॥सर्व
दा॥विष्णोश्चमहाविष्णोगिरिसुतेस्थानंचविश्वंमहेः॥सायोध्याविमलापुरीपुरिवरा
स्याद्धःसदानंदया॥५॥विष्णोःपादमयंतिकागुणावतीमध्येचकांचीपुरीन्नामौद्धावंतीव
श्रीराम श्रीराम श्रीसीतारामाभ्यांनमः श्रीराम श्रीराम श्रीराम श्रीराम श्रीराम श्रीराम श्री

दंतिहृदयेमायापुरीमुत्पद्यताम्॥ग्रीवामूलमुदाहरंतिमथुरांनासांचवाराणसीमेतद्धुस्यय
दंवदंतिमुनयोऽयोध्यापुरीमस्तकम्॥४॥वशिष्ठेनसमानीतासरयूतटिनीशुभा॥
मानसात्सरसोयस्माद्वाशिष्ठीतियुक्तांतिता॥६॥दक्षिणाचरणांगुष्ठान्निःसृताजाह्नवीहरेः
वामांगुष्ठान्महापुण्यासरयूनिर्गताप्रभोः॥७॥तस्मादिमेपुण्यतमेनद्यौदेवनमस्कृते एत
योःस्नानमात्रेणनरस्यहत्यावयोहति॥८॥ऋक्षरोवासुदेवस्याऋक्षास्तुयुजायतिः॥ऊक्षा
रोरुद्रुरूमस्तुताऋषयंतिमुनीश्वराः॥९॥ऋग्यजुर्योश्चवदंतिस्मऋग्योध्यानगरीशुभाः॥ऋ
ग्वेदसिद्धिसमाजाताद्वाद्याप्तकलासुराः॥१०॥विष्णोराद्यापुरीचेयंक्षितिंनस्पृशतिध्रुव
म्॥विष्णोःसुदर्शनचक्रेस्थितापुण्यायोध्यासदा॥११॥केनवर्णियतुंशक्यामहिमाप्रभातयोध्य
ने॥मत्स्याकृतिर्हरेर्यत्रदेयुरीविष्णोसुभावह॥१२॥यंश्चिमेमत्स्यमूर्त्कातुगोयुताराश्चितंभा॥ शु

पूर्वतः पुरुषभागोहि विल्वतीर्थसमाश्रितः ॥१३॥ दक्षिणोत्तरभागेतुसरयूतमसावधि । एत
त्क्षेत्रस्यसंस्थानंक्रोशैरंतरगुह्यकम् ॥१४॥ सर्वतुसर्वतोऽयोध्यायाएणाद्वादशयोजना
न्यस्याःदर्शनमात्रेणापापराशिर्विनश्यति ॥१५॥ दशकोटिसहस्राणिदशकोटिशतानि
च । अयोध्यायांतुतीर्थानिसंवसंतिशुभाननेे ॥१६॥ आदित्यावसवोरुद्रासाध्या
श्चैवमरुद्गणाः गंधर्वाप्सरसश्चैवनित्यमत्रावसंतिहि ॥१७॥ अयोध्यायांमहादेवि
गमिष्यामिवसाम्यहम् । एवंयःसततंकुर्यात्सोपिपापैःप्रमुच्यते ॥१८॥ ब्रह्मचारीगृहस्थ
श्चवाणप्रस्थोयतिस्तथा । कुलानितारयेत्सप्तसप्तसप्तच ॥१९॥ ब्राह्मणाःक्षत्रि
यावैश्याःस्त्रियःशूद्राश्चतत्पराः । कोशलायांमृतियुक्ताःप्राप्नुवंतिपरंपदम् ॥२०॥ अयो
तीर्थसहस्राणांसरयूमध्यमिःसेव्यतानिच । तान्यहंकीर्तयिष्यामिसंक्षेपेणवरानने ॥२१॥

तीर्थानांस्मरणंपुण्यंदर्शनंपापनाशनम् । स्नानंमुक्तिकरंप्रोक्तंत्र्युपिदृष्कृतकर्मणां २२
ब्रह्मज्ञानंगयाश्राद्धंगोग्रहेमरणंध्रुवम् ॥ अयोध्यादर्शनंदेविमुक्तिरुक्ताचतुर्विधा
॥२३॥ यदामतिंपुरुरुतेकोशलायांतुसंदरि । तदानरकनिर्मुक्तागायंतिपितरोदिवि २४
अयोध्यांप्रतियोदेविगच्छतिमदाज्ञामतिः । पदेपदेऽश्वमेधस्यफलंप्राप्नोतिमानवः
॥२५॥ विघ्नमाचरतेयस्तु अयोध्यांप्रतिगच्छतः नरकेमज्जतेमूढःकल्पमात्रंतुरौरवे २६
अयोध्यांगच्छमानस्यपदेपदेगवांफलम् । युक्तोलभेदातत्पादोसर्वान्कामानवाप्नुयात् २७
गयाश्राद्धेनयत्पुण्यंप्रयागेवपनेनच । तत्पुण्यंसमवाप्नोतिकोशलादर्शनेध्रुवम् २८ प्रयागे
यत्फलंमाघेमघायांतुकार्त्तिके । तत्फलंकोटिगुणितंकोशलादर्शनाद्ध्रुवम् २९ यागति
र्योगयुक्तानांवाराणस्यांतनुत्यजाम् । सागतिःस्नानमात्रेणकोशलासरयूजले ३० नेतां

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

कतश्चःपशुपतिर्नन्दसमाननास्तिकाः । नातपूतयसोऽयोध्यांयेचयायक्रतोजनाः ३१ येयो
क्षीणांमहायापंवर्षकोटिशतोद्भवम् । अयोध्यायांसमागत्यस्नानंकुर्वंतिसदानराः ३२ शश
कैर्मशकैरस्पांयत्कलेंदेलयाप्यते । तत्कलेंनाप्यतेऽन्यत्रयोगायुक्तापियोगिनः ३३ सेव्यो
माघेयुयागःप्रादेशारेवजाह्नवीतथा । कार्तिकेमथुरासेव्याऽयोध्यासेव्यातसर्वदा ३४
लब्धाजन्मान्ययोध्यायामजन्मानोनराः किल । अस्पायुर्यामतालोकाअमताः
स्युर्नशंसयः ३५ । किंयोगेनजपेनकिंवहुविद्यैर्यज्ञैःपुराणादिकिंकिंतीर्थैर्यहाणिभिः
किंप्रथवावेदैःसुराध्वरैनैः अयायांतहिमाधवोभवभयाद्रीतास्त्वयोध्यांपुरीं
दृष्ट्वैवनराभवंतिनिपतंत्सीनाःपरंवरणि ३६ यादृशामनुजाभवंतिनिरयेऽयंक्र
मयमानानायस्यांदेवसमानदिव्यवपुषोविभ्रांस्तुनित्यंप्रियाः । यस्यांदेहविसर्जो

नैश्चहुवनैश्चिदूषतीनाःपरंसायोध्यामयुवाहुमुभदैःसंभाषिताराजते ३७
अत्रैवोदाहरंतीममितिहासंपुरातनं विश्वुसर्माद्विजः कश्चिदयोध्यायांसमागतः
३८ वशिष्ठंसर्ववेत्तारंसर्वसंदेहनाशनम् स्वकुंडोपरितिष्ठंतंमुनिमध्येद्विजोत्तमं
३९ दृष्ट्वावाचमहाभागंसर्ववेशयोधमम् याज्ञिकेनभावेनयत्रसौरव्यनमेपु
मो ४० इक्ष्वाकुंसप्राकाणंवशिष्ठोऽमिसत्तमः । उवाचकरुणांकृत्वाविश्वुशर्माणं
मातरम् । यर्वजन्मनिवैस्पामिपशूनांपशुपक्षकः धर्मनैवविजा
नामिनपुराणंत्वयाश्रुतम् ४१ दानंनैवत्वयादत्तंनकृतंतीर्थसेवनम् देवानांपूज
नंचैवभवतानकृतंकचित् ४२ तत्कथंतंतायाक्षीविक्रीतंसततंद्यि विक्रयित्वा
धनंविप्रसंचितंविपुलंत्वया ४३ श्राद्धकालेपितुःपुण्यश्रुत्यानकृतंत्वया श्व
सुरश्राद्धकालस्यदिनेव्यनातवायुमा ४४ भार्यावदतिभोस्वामिन्नद्यदिनमद्य

पितुस्तव। श्रुत्वामितस्तत्यागंकृत्वा चहिगतः ४४ सोमोमातापिताभ्राताते
भःस्वजनवोध्यवः पालितंसोमभेवैकंत्यक्त्वाध्यर्मंमदैवहि ४५ दिनेदिनेमह
त्यादुःखेतेयुवर्त्तते। कयामहस्रलक्षंचकोटिर्वृद्धेवच ४६ अविंशतिक
दायवोनियर्वश्चापिमेगृहे जातमहस्रलक्षंचकोठिर्वृद्धेवच ४८ स्व
वोनिरर्वदःसंजातस्तत्यानैवंयाकृति। निर्विज्ञमूमिमध्येतल्लियंयुत्रेनजा
नता ४७ कथितंनैवतद्व्ययाणास्यत्कायमगतः। च्युनेनकर्मणाविप्रनिर्द्द
नःयत्रवर्जितः ४० तस्यपत्नीमक्तिप्रेतःसुशीलाध्यर्मतत्पराः। ज्ञानवैराग्यसंयु
क्तायस्यविप्रःयुसीदति ४१ धनधान्यकलत्रंचविप्रभक्तिदृढासदा प्र
र्त्तेल्लोकेयसःसुभ्रयस्यविप्रःयुसीदति ४२ विप्रसर्मीवाच वियुत्वहिमया
यायूंकेनयुन्येनतद्वद विप्रभक्तिविहीनेनध्यर्माधारहितेनच ४३ वशिष्ठउवा

च यत्त्वयाचेप्सितंयर्वंकर्मध्यर्माश्रितंद्विज। तद्वःसंयुवक्षामिश्रूयतांयदिम
न्यसे ४७ च्युतोध्यामरमानस्यवैप्रवस्यद्विजस्यच। च्युंगसंवाहनंसम्यक्
यादौतस्ययुमर्दितौ ४९ युक्षालितौत्वयातोयैर्मृद्धिस्तद्धारितंपुनः तेनपुन्ययु
भावेनवियुत्वंवियुतांगतः ५० च्युतोध्यामागतोसित्वंकुरुपात्रांविधानतः।
प्रदक्षिणात्वयाचात्रकर्त्तव्याद्विजसत्तमा ५१ त्वंचयुक्षीणपापोसियतोध्यं
समागतः। दशकोटिसहस्राणिदशकोटिशतानिच। च्युतोध्यायोत्तमोयानिसं
वसंतिसदाद्विजा ५२ च्यादित्यावसवोरुद्राःसाध्याश्चैवमरुद्गणाः गंधर्व
मरुत्श्चैवनित्यंसन्निहितस्तथा ५३ सिद्धिसमभिप्रेतप्राःपुन्यैदेवासवास
वाः वशिष्ठस्यवचःश्रुत्वाविप्रोहर्षितमानसः च्युतोध्यांयत्प्रदक्षिणी कृत्य

मुक्तःसंसारबंधनात् ६० ॐ इतिश्रीपद्मपुराणेकोशलखण्डेऽयोध्यामाहात्म्येपञ्चमोऽध्यायः ॐ १ अयोध्यायास्तुमाहात्म्यंविस्तरेणावदप्रभो कानिकानिचतीर्थानिकस्मिन्मासेतिधोत्तथा १ कथंयद्दक्षिणादेवकृताविद्येणाचीप्रता रामचंद्रस्यदेवस्यजन्मकर्मतथावद २ शंकरउवाच शृणुपार्वतियत्नेनपरंगुह्यंसनातनम् यन्नकस्यचिदाख्यातंस्नेहेनयुवदामिते ३ कुशानिशतमागामिसप्तमीतंतथाशतम् उद्धरेदात्मनासार्द्धंसरय्वाम्प्रवगाहनात् ४ सरयूंयातरुत्थायययेस्मरंतिविचक्षणाः यर्वजन्मकृतंपापंतेहिकंचविनश्यति ५ अयोध्यांमहादेविवृतमेकंकरोतियः दशकोट्युपवासानांफलं प्राप्नोतिमानवः ६ यच्चपूर्वीयतदानंतत्कोटिगुणंभवेत् एकस्मिन्भोजिते

विप्रेलक्षंभवतिभोजितम् ७ चतुर्द्धाचतनुंकृत्वादेवदेवहरिः स्वयं अत्रैवसंतेनित्यंभक्तिभिःसहराघवः ८ ब्रह्मलोकंपरित्यज्यचतुर्वक्त्रसनातनः अत्रैवरमतेनित्यंदेवैःसहपितामहः ९ एकरात्रंत्रिरात्रंवापक्षंमासंचवत्सरम् यतिर्वतिमहादेविवृतैकतार्थानसंशयः १० नतत्रदीनोदुःखीवादरिद्रोवाधिकश्चन स्वयंकमकुर्याच्चेनुःपृथिवीसप्तमालिनी ११ तीर्थोपवासःकर्त्तव्यःसरसोमुंडनंतथा शिरोगतानिपापानियांतिमुंडनयोगतः १२ वाराणसीप्रयागंचपुष्करंनैमिषंगया कुरुक्षेत्रंतथान्यानितीर्थानिनिवसंतिहि १३ अयोध्यानगरंरम्यंरत्नमंडपसोभितम् अनेकरत्नसंकीर्णंज्वलनार्कसमप्रभम् १४ यावासैरुत्तमैर्जुक्तंदिव्ययाकारतोरणैः सुवर्णदंडसंयुक्तैर्ध्वजताम्रयुतैश्च कम् १५ अनेकगृहसंयुक्तंनिर्मितंविश्वकर्मणा अनेना

दिनिश्चनंरम्यंच्युनेकाद्भुतदर्शनं।१६ सर्वदेवनमस्कृत्यंदेवर्षिगणसेवितम्
विष्णुभक्तिसमायुक्तैःसामितंनगोत्तमं।१७। नमयावस्मरणावापिशेषेनाथं
सुभाननेच्युयोध्यावर्णनेकर्त्तुंशक्यंकस्यसतेरथि।१८। उद्दालवैशिष्यश्च को २
मारुंव्योगौतमस्तथा जाजलक्कोथशाणिऽस्यश्चयुनोभार्गवस्तथा।१९।
नाभिकेतोविभाण्डश्चवालखिल्याश्चयस्तथा।शातातपोथमंरथश्चजैमिनिगो पो ५
भिलस्तथा२जैगीषव्यःशतानीकोगौतमःसहभार्यया।एतैरन्यैश्चऋषिभि
स्तीर्थयात्राकृतापिये।२१। तीर्थयात्रायुभावेनव्याध्ययोयांतिसंक्षयं शृणोमि
त्तांयांतिवियश्चैवमुव्यासमं।२२।प्रहानपापःप्रीतियुक्तःयातोभवतिवेद्विः
इहलोकेयोगसिद्धिंवैकण्ठंवशतिध्रुवम्।२३।उदारात्मवतांसास्तारजासास्ता
दृशात्मनां।इहमर्त्तीणमापापांशावेवस्वतोयमः।२४।प्रयमंनस्त्रीतीर्थं

णिकथयामिसुभाषिते।स्वर्गद्वारंसमुत्पन्नंप्रथमंसरजज्वले।२५। स्वर्गद्वारे खि २
नरःस्नात्वादृष्ट्वाचंद्रसंविभुं।वमनंकारयेत्वातुवतंकुर्याद्विचक्षणः।गोघ्र २५
श्चैवद्विजघ्नश्चसुराप्योगुरुतल्पगः।क्षणात्पूतोभवंत्येवस्वर्गद्वारेनुमज्जनात्
२६।कायिकंवाचिकंचैवमानसंयच्चदुष्कृतं।तत्सर्वंविलयंयातिस्वर्गद्वार
स्मदर्शनात्।२६ स्वर्गद्वारसमंतीर्थंनभूतंनभविष्यति।सत्यंसत्यंपुनःसत्यं क
नान्यतंममभावितं।२७ स्वर्गद्वारसमंतीर्थंनदृष्टंकृपिभोप्रिये स्वर्गद्वारस
मंतीर्थंनास्तिब्रह्मांडगोलके।३० सहस्रद्वारामारभ्यपर्वतःसरयूजले।य
द्धिशत्सदधिकायोक्ताधनुर्योयदशत्तामितिः।३१ श्रीपार्वत्युवाच धनुः
युमाणांकिदेवदेऽस्यचमहामते एतद्धनुर्मितमिदामित्वशकाशान्महेश्वर।
ईश्वरउवाच नयचतुर्दशप्रोक्तंयुगस्यायंविधीयतेवेदांगुलिंचमयिस्मात्यदमुद्धि

धिंचहस्तकं चतुर्हस्तंचदण्डस्यपरिमानंचकथ्यते सार्द्धहस्तत्रयेतेवपुमाणाद्धनुर्वि
दुः चतुर्भिःहस्तकैःप्रोक्तादंडइत्यभिधीयते दिव्यानिपचभौमानितीर्थानिस
कलान्यपि प्रातरागत्यतिष्ठंतिस्वर्गद्वारेषुमानने ३२ तस्मादत्रयुक्तव्ययुतार
स्नानंविशेषतः सर्वतीर्थावगाहस्यफलंयायोतिमानवः ३३ त्यजंतियाणिनः
यानान्स्वर्गद्वारसमीपतः यायांतिपरमस्थानेविष्णोस्तेनात्रशंसयः ३४ मुक्ति
द्वारमिदंयस्मात्स्वर्गप्राप्तिकरंनृणां स्वर्गद्वारमितिख्यातंतस्मात्तीर्थमनुत्तमम्
३५ स्वर्गद्वारमदःप्रोक्तंदेवैरपिनशंसय यंयंकामयतेकामंतत्तदाप्नोतिमा
नवः ३६ स्वर्गद्वारेणसिद्धिःस्वर्गद्वारेणगतिः जपंदत्तंहुतंचेष्टंतपस्तप्तंकृतं
चयत् ३७ ध्यानमध्ययनंस्तोत्रंसर्वंभवतिचाक्षयम् जन्मांतरसहस्रेषु
यत्पापंसमुपार्जितम् स्वर्गद्वारेविशस्यतत्सर्वंत्रजतिक्षयम् ३८ ब्राह्मण ७

:क्षत्रियावैश्याःशूद्राःवैवर्णाशंकराः कृमिर्मेकाश्चयेचान्येसंकीर्णाःपा
पजोनयः कीटाःपिपीलिकाश्चैवयेचान्येमृगपक्षिणः ३९ कालेनभि
द्यनंप्राप्ताःस्वर्गद्वारेश्रुणुप्रिये कौमोदकीकराःसर्वेपद्मशंखगरुध्वजा
५० भूमेविष्णुपुरेदिव्येजायंतेतत्रमानवाः च्युकामावासकामावाच्युति
र्यगातोपिवा ५१ स्वर्गद्वारेत्यजेत्प्राणान्विष्णुलोकेमहीयते विष्णुभक्ति
समासाव्यक्तार्थस्तुनशंसयः ५२ उत्तरायणगोवापिदक्षिणायनगोरविः सर्व
स्तेयांशुभःकालःस्वर्गद्वारेतनुत्यजां ५३ चैत्रेशुक्लनवम्यांयेस्वर्गद्वारेसमाग
ताः नतेयांपुनरावृत्तिर्मुक्तापातकिनामपि ५४ यत्रैवोदाहरंतीमंइतिहासं पु
पुरातनम् चंद्रसेनःपुराचासीत्तदात्मापापकर्मकृत ५५ परतोचौरोवृद्धस्त्रीगुरु
स्त्यागः वनेगत्वाऋषीन्कृत्वातेयांपत्नीःसमीहत ५६ हयारूढःचंद्रसेनो

मियारण्यवासिनः। शांडिल्यस्याश्रमंयत्नोवनेसमगयान्मृगान्॥७७ दृष्ट्वा
सौदामिनीभार्यांशांडिल्यस्यद्विजस्यहि। उवाचवचनंतांवैत्वंमेराज्ञीभवेति॥७६ कंदमूलफलाशीचब्राह्मणास्तुपतिस्तव। किंकरिष्यसितेनाप्य
ममभोगांश्चपुष्कलान्॥७५॥सर्वदामत्प्रसादेनमुंक्ष्वभोवरवर्णिनि। श्रु
त्वासौदामिनीवाक्यंचंद्रसेनंन्यपाद्यमं॥५०॥ याचस्वमेपतिंराजन्तस्याहंव
सवर्त्तिनी॥शांडिल्यमब्रवीद्राजात्वंस्वयंमोदयस्वमे॥५१॥प्रणिदादमितेद्र
व्यमस्याःसतुसहस्रसः।गाश्चैवसतशस्तुभ्यंतवजोगांचकन्यकां॥५२॥
शांडिल्यउवाच।सर्वास्त्रियः कैतवबहुलास्तासांप्रियोनास्तिमर्यादो॥ नु३
कः। यथेश्वरश्चेश्वोभवभूमिपालकिंमांहिजपछिद्रवेत्तिचा॥५३॥कामांध
स्तुततेराजाकरेजग्राहतांतदा। सामिरीक्ष्याहतंपापंश्चस्तीतीवकोपतः॥५४

रजस्वलाहमस्यस्याचांडालस्त्वंभविष्यति।सदद्यतादृशंशापंमयात्तःप्रा प्र१
णविक्लवः॥५५॥चांडालस्तत्क्षणाज्जातःसर्वभूतभयावहः।तीर्थात्तीर्थं
तरंगत्वासर्वावभ्राममेदिनीं॥५६॥ततोविधिवसाद्राजाऋषेर्व्याख्यामाविश
त्पुरीम्।चैत्रेशुक्लनवम्यांतुस्वर्गद्वारेसमागतः॥५७॥वशिष्ठंब्रह्मणःपुत्रं
मुनिकोटिभिरावृतम्।दृष्ट्वोवाचतदाराजाममपश्यतनुंयुमो॥५८॥संसारसा
गरान्मुक्तिर्यथास्यात्तद्वदस्वमे।वशिष्ठोप्यब्रवीद्राजंश्चंद्रसेननराधिप
म्॥५९॥स्नानंसंकल्पसहितंमंत्रसमन्वितंस्वर्गद्वारेपुष्यमतोविख्यता
र्थंततोव्रज।ततोसरावकेगामेऋषिर्गोपश्चदर्शनम्॥रामकुंडततोगत्वा ६
सीताकुंडस्यदर्शनं॥६०॥ततोभरतकुंडेतुगत्वास्नानंसमाचर॥व्यासती

कस्यसरोदक्षततोरमनकंपुरम् ॥६१॥ सरयूवर्द्धसंभेदेस्नानंकृत्वाविध्या
नतः॥पारेसाध्वाःसंगम्यगोकुलादर्शनंध्रुवम् ॥६२॥ संगमंकुटिलानद्या
मरवस्थानंततोवृजःरामेणाततोदक्षस्नानंकृत्वासदानकं॥६३॥स्व
र्गद्वारेसमागम्यजीवन्मुक्तोभविष्यसि॥कृतमेवंप्रकारेणदिजैनविमुश
र्गणा॥६७॥वशिष्ठस्यवचःश्रुत्वाकृत्वायात्रांविधानतः॥चंद्रसेनोनप
श्रेष्ठोमुक्तःसंसारबंधनात्॥०॥इतिश्रीपद्मपुराणेकोशलखण्डेऽयो
ध्यामाहात्म्येद्वितीयोऽध्यायः॥२॥ शंकरउवाच॥एकदारामचंद्रस्त
स्वर्गद्वारेसमागतः॥भ्रातृभिःसहितैःसार्द्धंनीडासंसक्तमानसः॥१॥क
चिद्गजैर्वाजिनिकायूथैरन्यैश्चसेवितः

सचिवैर्वयस्यैर्जनैस्तदानागरिकैर्व्यलोकि॥२॥राजस्तस्यनिदेशतयुमुदितो
रामोभिःरामःपितुःशैलेशंसमतोययस्तनियमैःस्नात्वासरित्संवृजैः॥शंभोश
करनीलकंठगिरिसच्चक्रत्रिशूलायुध॥व्यालालंकृतकर्णजूटडमरूध्वक
कैलाशशैलाधिप॥३॥मृत्युंजोभवमेयुमीदभगवन्काशीशविश्वेश्वर॥विश्व
ग्रासमहेस्वरांधकरिपोसर्वज्ञसर्वप्रभो दक्षध्वंसनदक्षभस्मसवलन्नीलो
ज्वलत्कालानलप्रालेयाचलवेदतिनिपुरभिविच्छायगंगाधर॥४॥एवमुक्त्वा
स्थितंतंरामेशश्चंद्रनिभानने॥नागेश्वरंतिनामाहंप्रियेयंयत्समुतांगतः॥५
हर्षितेनमयारामयत्युक्तंकिंकरोमिभो॥हेश्रीरामहावाहोकिमत्रवसि
रघूत्तम॥६॥श्रीरामचंद्रउवाच॥स्वर्गद्वारेसदातिष्ठसर्वेषांवांछितप्रद

च्यत्रागछंतियेमर्त्यास्तेयांवांछायपूरय ७।शिव उवाच। एवमस्तु
द्युभ्रेयसदातिरामंहृद्धुवम्। भविष्यंतिनराश्चात्रसर्वेसर्वार्थ भाज
नाः ८। नतत्पुराणंनहियत्ररामोयस्यांनरामोनचसंहितासांसनेति
हासोनहियत्ररामोकाव्यंनतत्स्यान्नहियत्ररामः ९०। शास्त्रंनतत्स्या
न्नहियत्ररामस्तीर्थंनतद्यत्रनरामचंद्रः। यागःसरागोनहियत्ररामो
योगस्मरोगोनहियत्ररामः। ९०। नसासभायत्रनरामचंद्रकासोख्यका
लःकलिरेवमास्तु। संकीर्त्यतेयत्रनरामदेवोविद्यायविद्यारहितावि
नेन ९१ स्थानंभयस्थानमरामकीर्त्तिरामेतिनामामृतशून्यमास्य
सर्व्यालयंयेतगहंगहंतद्यत्राच्यतेनैवमहंव्रयूज्यः। १२। उक्तेन

किंस्याद्गृहंनातुविस्रंसर्वंमुधास्याद्यदिरामशून्यं तदेवसत्यंविद्धितंत
वंतदेवयोगंपरंद्युनाथयुक्तं १३ धन्यःपंक्तिरथोराजागृहेयस्यस्युः
तप्रः धन्यायोध्यामहाभागेयत्रकीर्तिराघवः १७ एकदायोगिमायांतं
ज्येष्ठमासस्यभामिनि राजादशरथंःस्वर्गिद्वारेसमागतः १५ स्मरा
नार्थंपर्वणिश्रेष्ठेरामोपिसीतयासह उर्मिलयाचसौमित्रिर्मांडव्याभरतस्तथा
१६ श्रुतकीर्त्याचशत्रुघ्नोवशिष्योपिस्वभार्यया सर्वेपौरासभार्याश्चस्मा
नार्थंसमुपागतः १८ तदुत्सवंसमाज्ञायययुर्लोकास्त्वरायुताः सीतापतिमु
खालोकनिश्चलीभूतलोचनाः १६ राघवंसीतयासाकंगच्छंतंसरयूंप्रति
विलोक्यमुदितालोकायुगमयंशनलालसाः १७ ध्यनेकनरगंधर्वागा

यंतोजसाउज्वलं च्यवनुजगमुमहीशानंसर्वलोकनमस्कृतं २० नर्त्तकाः
तत्रनृत्यंतःक्षोभयंतश्चमानसं वाद्यंकावादयंतश्चमदंगपणवाणाकान
२१ तत्रगत्वासवैदेह्यारामः कमललोचनः प्रविवेशजलंपुण्यंवशिष्ठा
दिभिरन्वितः २२ च्यवनयविविशुःसर्वेभ्रातरोजनतास्तथा तत्यादरजसाप
तंजलंलोकैकवंदितं २३ परस्परंयुसिंचंतोजलद्यंत्रैर्मनोरमैः सुसाराणाय
नाःसर्वेहृंष्यापुर्मनाधिकं २७ क्रीडित्वाजलकल्लोलैरामस्मीतासमन्वि
तः ग्रंथिबंधनसंयुक्तोरत्नान्यादायभूरिशः २५ वशिष्ठंसुमतिंयाहुच्या
सांदेहिगुरोमम रामस्यवचनंश्रुत्वागुरुर्याहुमहामतिः २६ देहियोग्य
निविद्येभ्योयथारुचिरद्युत्तम एतत्कृत्वातदारामयज्ञंमत्वापुण्यं २७

SHRI MAHAVIR JAIN ARADHANA KENDRA
KOBA BHAU GAU

वशिष्ठंपूजयामासवस्त्रपुंजैतपोनिधिं च्यनेकरत्नसंभारैःस्वर्णभा
रैरनेकधा २६ ततोच्यवस्तंपूजयित्वाव्यासंचवेदवादिनं तथैवर
त्नैःस्वर्णैश्चच्यवनंसमपूजयत् २७ च्यवनानमिमुनीन्सर्वान्नाय
वस्तपसांनिधीन पूजयामासरत्नाद्यैस्वर्णभारैरनेकधा ३० च्य
वनोत्तयागजानामोविप्रेभ्योमूरिदक्षिणा लक्षेलक्षेसुवर्णस्यदत्ते
कैवगजन्मने ३१ दीनांधकृपणेभ्यश्चदयादानमनेकधा वा
सस्यानिभूरिणातुरंगाश्चमनोजवान ३२ रथान्सुवर्णैःसंयुक्ता
नविप्रेभ्योगाधवोदरो दत्वादानंतरारामः कौशिल्यानंदवर्द्धनः
३३ जलनिस्मृत्यविप्रस्तुभोजयामासभूरिशः एवंदशरथोरा

आदत्वादानविधानतः ३५ भरतादिभिरर्पितथाकृतंनिःसृत
वारिणाः गृहमागत्यरामस्तुथिचाचभ्रातृभिःसह ३४ चतुर्विधा
निचान्नानिभुक्त्वाचसखीभिः स्मितः स्वर्गद्वारेमहाराजभ्रात
भिःसहसंयुतः ३५ इंद्रादिलोकपालाश्चशेषाःसहपन्नगाः
वृक्षादिदेवतापूजारामदेवस्यजन्मनि ३६ स्वर्गद्वारेसमागम्य
स्नानंकृत्वाविधानतः जन्मभूमेदर्शनंचमुक्तिःस्याज्जन्मबं
धनात ३७ नरकान्नभवंतस्यदारिद्र्यंशोकतोयिवा पुत्रपौत्रस
मृद्धिश्चधान्यंसमंलभेत ३८ गोघ्नश्चैवकृतघ्नश्चवृषलीगु
रुतल्पगः स्त्रीबालघातकश्चैवसुरापोवृषलीपतिः ३९ सर्वपापविनि

र्मुक्तोवत्सलोकंप्रगच्छति। मुक्त्वाचविविधान्भोगानिहलोकेजनैःसह ४० १
चैत्रेमुक्तेनवम्यांतुरामदेवस्यजन्मनि जन्मस्थानंप्रपश्येच्चसकृतार्थोनसं
शयः ४२ सद्यन्यःकृतकृत्यश्चसफलंतस्यजीवितम्। तस्यदर्शनंजंपु
रांपनाहंजानामिसुंदरि ४३ च्युत्वैकुंठंतियेविप्रोःकथांपौराणिकीं चये
वक्तारःश्रोतसहिताःयांतिविष्णोःपरंपदम् ४४ स्वर्गद्वारेनरःस्नात्वा
उपवासपरायणाः दीक्षामंत्रविहीनोपिमुच्यतेभववंधनात ४५ का
चनंगांचशय्यांचवस्त्रालंकारभूषणा च्युतंचंचान्यंचगृहंपूर्ण
चवस्तुभिः ४६ सस्यपूर्णांमहीदद्याद्धेमंचद्वारंघरं हस्त्यश्वरथ
रत्नानिगामदासीचदासकं ४७ दानान्येतानियोदद्याद्ब्राह्मणो

वेदपारगे श्रोत्रियायकुलीनायतत्संप्राप्तौनैवविद्यते ७६ नास्तिवि
प्रसमोबंधुरिहलोकेपरत्रच यमलोकेमहाघोरेपततंयोभिरक्षति ७७
एते त्यागिनोभोगसंयुक्ताधर्माख्यानरताःसदा देवद्विजगुरोर्भक्तास्ती
र्थसेवापरायणाः ७८ मातृपितृप्रभोर्भक्ताश्चोद्वेदविवर्जिताः एभि
रेवगुणैर्युक्ताधन्यास्तेनगनंदिनि ७९ मद्भक्तामद्गतिंप्राप्तास्तिसा
नतामंत्रदापयेत् तस्यपुत्रपौत्रेषुयादृङ्नैवजायते ८२ वृद्धिही
नादराचारा भविष्यतिकलौयुगे स्त्रीकामालोलुपाविप्राः कामवि
त्ताचयाचकाः ८३ प्रतिग्रहपरानित्यंशिश्नोदरपरायणाः च्यात्मा
नंनैववक्ष्यंतेस्त्रीणांस्नेहवशंगताः ८४ एकवर्णाःप्रजाःसर्वाराजा

मूढोभविष्यति नानाभेदाश्चविद्यानांभविष्यंतिवरानने ८५ वेदान्विद्यावि
द्यिष्यंतिद्विजाश्चांडालवेश्मनि वेदोदेशंकरिष्यंतिवेदविक्रयणंतथा ८६ गा
जद्वोगमिष्यंतिधनद्यायुसमोहया विक्रयंचाग्निहोत्राणांकल्पानांविक्रय
तथा ८७ करिष्यंतिद्विजाःसर्वेशौचाचारविवर्जिताः प्रेतिद्वादशेवर्षेनराःपलि
तयौवनाः ८८ दशद्वादशवर्षेतुनारीगर्भधराभवेत् नगुरुंमन्यतेशिष्यो नमाता
पितरौसुतः ८९ नश्नुषामन्यतेश्वश्रूर्दुहितामातरंतथा एतेषांपापयुक्तानां ज
न्मभूमिगतिश्शुभे ९० इतितेकथितंदेवितीर्थस्यापिसमुद्भवम् माहात्म्यसर्व
पापघ्नंसर्वकामफलप्रदं ९१ यइदंश्रृणुयान्नित्यंतीर्थमाहात्म्यमुत्तमं गो
सहस्रप्रदानस्यफलंप्राप्नोतिवैजनः ९२ ॥

खु साधुभागवतस्नेहसाधुमार्गप्रदर्शकजन्मभूमेश्चमाहात्म्यविस्तरा
न्मेवदप्रभो १ शं र वा स्मणुदेविप्रवक्ष्यामिलोकानांहितकाम्य
या जन्मस्थानस्यमाहात्म्यगुह्याद्गुह्यतरंशुभम् २ यन्नकस्यचिदाख्यातपाप
घ्नंसर्वकामदम् अयोध्यदुःखप्रवक्ष्यामिसर्वपापप्रणाशनम् ३ तच्छ्रणुष्व
महाभागेसंसारभीचितारकम् रामान्नास्तिपरोदेवोरामान्नास्तिपरंवृतम्
ॐ नहिरामात्परोयोगीनहिरामात्परोमरुः संस्मृत्वाचैवजंत्वाचपूज
यित्वानरःपरम् थ पापेभ्योतिपरामद्धिमैहिकामुष्मिकींतथा संस्मृतोम
नसाध्यातःसर्वकामफलप्रदः ५ दयातिपरमाभक्तिंसंसारांभोधितारि

णी स्वपाकोपिहिसंस्मृत्वरमंयातिपरांगतिम् ७ येवेदशास्त्रनिस्तावास्तुणा
स्वत्रकिंपुनः सर्वेषांवेदशास्त्राणांरहस्यंतेप्रकाशितं ६ एकोदेवोरामचन्द्रोव
तमेकंतदर्चनं मित्रंत्वेकंचतन्नामशास्त्रंतदेवनंतस्तुतिः ७ तस्मात्सर्वात्मना
रामचन्द्रंभजमनोहरं यथागोष्पदवत्तुसाभवेत्संसारसागरः १० ज्ञयोध्यान
गरेरम्यरत्नमंडपशोभितः ध्यायेत्कल्पतरोर्मूलेसर्वकामसमृद्धिदे ११ महा
मारकतःस्वर्णनीलरत्नादिशोभितेः सिंहासनेचित्तहरेकान्तातामिश्रनाश
नं १२ तत्रोपरिसमासीनंरघुराजमनोहरं दूर्वादलश्यामतनुंदेवदेवंनृप
जितम् १३ नीलकुंतलशोभाढ्यंकिरीटमणिराजितं मकराकारशोदर्यंकु
ण्डलाभ्यांविराजितं १५ जन्मस्थानमिदंतस्यसर्वपापविनाशनम् जन्मस्था

नेनगोदसामुच्यतेमेवचनात् १४ जन्मस्थानमिदंप्रोक्तंमोक्षादिफलदाय
कं जन्मान्तरसहस्रेषुयत्पापंसमुपार्जितं १५ तत्सर्वंनाशमायातिजन्मभू
मेःयुदर्शनात् १६ कपिलागोसहस्रंचयोदद्यातिदिनेदिने १७ तत्फलंसमव
वाप्नोतिजन्मभूमेःयुदर्शनात् जन्मस्थानेकामधेनुःयादृग्भूताश्रवस्तनी
१८यत्तत्रेभ्यःप्रभुश्रावङ्यंवहुगुणाधिकं जन्मभूमौस्थितंदद्याद्धेनुत
त्क्षीरमेवच १९० विस्मयंपरमंजातौकौशल्यारामएवच तत्रागतोवशिष्यश्च
तमुवाचरघूत्तमः २० किमेतदितिविप्रेन्द्रकारणंवदस्वमे वशिष्योपिज्ञा
णाध्यात्वातमुवाचरघूत्तमम् २१ वशिष्यउवाच श्रृणुरामममश्रावाक्यका
मधेनुरियंशुभा समागतातवस्नेहात्प्रश्रवन्तीस्तनात्पयः २२ इतिश्रु

त्वावचस्तस्यवशिष्यस्यरघूत्तमः प्रजयामासतांधेनुंवचनंचेदमब्रवीत् २३
स्वागतंतेकामधेनोवूरिलंस्वमनोरथं रामधेनुरुवाच रामचन्द्रमहावा
होद्रष्टुंत्वायुरुमागता २५ जानकीसहितंवीरलक्ष्मणोनसमन्वितं
शत्रुघ्नभरताभ्यांत्वांसहितंरघुनंदन २४ जन्मभूमिमांरामपवित्रांपाप
नाशिनी त्वत्तागत्यनरोरामलभतेवांछितंफलम् २५ पुत्रार्थीलभतेपुत्रंध
नार्थीलभतेधनम् मोक्षार्थीमोक्षमाप्नोतिजन्मस्थानयुदर्शनात् २६ इ
त्युक्त्वायययौधेनूरामंकृत्वायुदक्षिणाम् धनुर्द्वयमितेभागेजन्म
स्थानात्प्रियंवदे २८ पावकस्थानंतुजानक्यास्तस्माद्वापिप्रियंकाणके एकाद
शंपासदाकार्यायात्रासंसारभीरुभिः २९ तदृशनान्नराणांचकरस्थामवसि
द्धयः महच्चित्रंमयादृष्टंरघुनाथस्यभोजने ३० महानंतुसीतायारिक्तं

नासीद्वानने इदंस्थानंमहादेवविरचितंविश्वकर्मणा ३१ च्युतावेववशिष्ठ
स्यच्युतज्ञानमत्वापुरीकृता ॐ

ॐ पा तु महान्तस्यवैदेह्यामाहात्म्यं
वदमेयुमो कुडादिकस्यदेवेशतस्यावदममयुमो १ यच्छ्रुत्वादेवदेवेशप्र
सीदतिमनोमम शं २ वा अगाद्देविपुवक्ष्यामिकथांपातकनाशि
नीम २ सीतायाःपाकसदनंसदायाणिविराजते तस्यदर्शनमात्रेणाकर
स्थासर्वसिद्धयः ३ तस्मात्सर्वार्थदादेवियात्रास्यसर्वकालकी पाकस्था
नस्यमाहात्म्यंश्रोष्यतिनोत्तमः ॐ च्याजन्मसंचितात्पापात्सद्यमुक्तो
भवतिक्षणात् पाकस्थानस्यमाहात्म्यंमयास्वल्पंनिरूपितं यु सकलंचा
स्यमाहात्म्यंसम्यकोवेदसुन्दरि प्रत्यहंपश्यतोगेहेच्युतेनपाणिविराजते ५

च्युतेक्षत्रवध्यात्पापाज्जामदग्न्योविमुक्तवान् ज्ञानःज्ञानकृतंपापंतत्
क्षणादेवनश्यति ७ च्युतेसूत्तवध्यात्पापा — विमुक्तवान देवेशि ८
किंवहूक्तेनज्ञेयसासाध्यनंपरम ९ जन्मस्थानाच्चभोदेविच्युतेनकोप
णेविराजते सीताकुपइतिख्यातोज्ञानकूपेतिविश्रुतः १० जलपानंकृतंये
नतस्यकूपस्यपार्वति सज्ञानवान्भवेल्लोकेविवुधानांगुरुर्यथा १० वशि
ष्ठवामदेवाभ्यांजलपानंकृतंशुभे महत्ज्ञानवलंप्राप्यतत्रलोकेप्रकाशि
ते ११ कोयंवशिष्ठोविप्रेन्द्रोवामदेवश्चकःयुमो मया
श्रुतंवशिष्ठात्तरामेणापठितंध्रुवम १२ तस्माद्विस्तरतोब्रूहि गुरोरस्यसमाश्र
यम् देवदेवमहादेवसंशयंछेत्तुमर्हसि १३ साच्युतस्य
त्वयादेविलोकानांपावनीःकथाः याःश्रुत्वासर्वपापेभ्योमुच्यतेनात्रसं

=प्रयो शयः १७ प्रजोसौवत्सरोभद्रेपिताशक्तेः पितामहः पराशरस्यवत्सर्ये
व्यासस्यप्रपितामहः १४ वशिष्ठो मुनिशार्दूलोमनुनाप्रजितःपुरा
पुरोव्याःसूर्यवंशस्यमाननीयोमनीषिणा १५ च्यूरुंचतीप्रयायस्य
महाभागायतिव्रता विश्वकर्मणामाहूयकोशलायेनानीर्मिता १६
जन्मस्थानात्तुनैमत्येकुण्डमस्यविराजते वशिष्ठकुंडविख्यातनाम्ना
चस्पशुभानने १६ वशिष्ठस्यसदातत्रनिवासःमृतयोनिथेः च्यवनयः
कृतेस्नानंसवशिष्ठसमोभवेत १७ भाद्रेमासिसितेपक्षेयंचम्यांन
गनंदिनि तस्यांवत्सरीयात्राकर्त्तव्याविधियूर्विका १८ ऋषिप
जांविधृपूजांपितृणांतर्पणंतथा यानंस्वशक्त्याकुर्वंतितेगच्छंति
हरेःपदं २१ च्यूरुंचतीमहाभागाप्रजनीयाविशेषतः सर्वकामफल

यापिप्रजायतेनात्रसंशयः २२ येनचात्रकृतस्नानंसंततिस्तस्यश्रीमती
च्यवनस्नातानरोजातुनजानाच्चवतेप्रिये २३ च्यवनैवसर्वतीर्थानिसदाति
ष्ठंतिभोप्रिये तस्मादत्रकृतस्नानोवांछितंलभतेफलम् २४ एकदामुनयः
सर्वेजात्वाराममाप्रति वशिष्ठकुंडेचागत्यसमाजंचक्रेप्रिये २५ हिमव
द्वासिनंसर्वेमुनयोवेदपारगाः त्रिकालज्ञामहात्मानोनैमिषारण्यवासिनः
२६ येवैदारण्यनिरतादारुकारण्यवासिनः महेंद्राद्रिस्थायेचयेचविंध्य
निवासिनः २७ जंबुवनस्थायेचयेगोदावरिवासिनः द्वारावतीश्रितायेच व
र्षाश्चमिणास्तथा २८ प्रयागपुरीश्रितायेचकांचीनिवासिनः कामी निवासि
नोयेचयुयोगाश्चमवासिनः २९ एतेचान्येचमुनयः शिष्यावहुवोमहा
सर्वेशुद्धमनसोवेदवेदांगपारगाः ३० च्यासनेयुविचित्रेयुवर्मोदियुय

प्याक्रमं उपविष्याः कथाश्चक्रुर्नानातीर्थाश्रितास्तथा ३१ वशिष्ठकुशमिश्ये
कथापौराणकीर्त्तिये वशिष्ठोवाचयच्छ्रुत्वासर्वपापयुताशिनी ३२ भृगुरत्रिःसता
नंदोवामदेवोथगौतमः च्यवनस्पश्चमहातेजामार्कंडेयश्चकश्यपः ३३ यमद
ग्निर्भरद्वाजोदुर्वासादेवलोमितः उद्दालकोगालवश्चयाज्ञवल्क्योथभागुरि
३४ मेध्यातिथिःसुनीतश्चवाल्मीकिश्चमहातपाः एतेचान्येचबहवःकथा
याःश्रवणेस्थिताः ३५ रामचन्द्रोथभरतोलक्ष्मणाः शत्रुहातथा राजादशर
थश्चापिमंत्रिणाश्चपुरवासिनः ३६ एकाग्रमनसःसर्वेकथाश्रवणतत्पराः
श्रीपद्म [illegible] च्यवामा [illegible] च्यो
[illegible] ३८ येदेवाःसंतिमेरौवरकनकमयमन्दरेयेचयक्षाःपातले
येभुजंगाःफणिमणिकिरणाध्वस्तमोहान्धकाराः कैलासेस्त्रीविलासे

यमुदितमनसोयेचविप्राश्चरेन्द्रास्तेसर्वेमोक्षभृतमुनिवरवचनेश्चोतमाय
न्तुसचः १ तत्रैवगङ्गायमुनाचतत्रगोदावरीसिन्धुसरस्वतीच सर्वाणितो
र्थानिवसंतितत्रयत्राच्युतोदारकथायुसंगः २ श्रोतारःसावधानाःस्युःसर्वये
त्रसमागताः त्वंराजनकोशल्याधीशसन्मुखमेसमाविश ३ सदाविष्णुश्चर्च
नंयेतुयुक्तिनरामुवि तेयांतिशाश्वतंविष्णोरनन्तंपरमंपदम् ४ सर्वपूज
नुपचाराणांफलंवच्मिफल्गुनि संमार्जनस्यैकंकृत्वापापैःप्रमुच्यते
५ विष्णुलोकंसगत्वाथकल्पमेकंसतिष्ठति च्युत्वाराक्षसतांनाचवि
ष्णुलोकंसगच्छति ६ उपलेपकृतांनाचचान्द्रायणफलंभवेत् मयाचातुर्वि
द्यौर्वावर्णकैर्गोमयेनवा ७ शिलाचूर्णनयोमश्चैदेवतायतनेनरः करोति
स्वस्तिकादीनितेयांपुण्यंनिशामय ८ यावन्मयःकणिकामक्षिपूरोविकु

लोभ्व तावद्युगसहस्राणिद्वीसालोकमश्नुते २७ एवमावानेजेयंस
र्वपापक्षयःफलं च्यासनेस्थानमुत्क्रयंसर्वपापक्षयोभवेत् २० पाद्येश्रीपा
दभक्तिःस्याद्भक्तात्तवलीयते च्यर्घ्येत्वर्घपदंप्राप्येत्सापक्षयपुरःसरं
११ हरेराचमनंदत्वासर्वपापैःप्रमुच्यते क्षीरेणस्नापितेविष्णौव्रजद्वि
ष्णुपुरंपुनः १२ दध्नास्नापितेविष्णौदेवरूपापुरीव्रजेत् घृतेनस्नपना
त्सर्ववाच्यैवैकुण्ठगोभवेत् १३ मधुनास्नपनाद्विष्णोवह्निलोकमवाप्नु
यात् शर्करास्नपनंविष्णोर्मुक्तायःकुरुतेनरः १७ विष्वक्सेनंयजेद्यस्तु
सर्वान्कामानवाप्नुयात् स्नुक्स्रुवादकेनैस्नपनात्क्षीणपापोहरिंव्रजेत् १५
सुगंधितोयस्नपनाद्गरुणांलोकमाप्नुयात् चन्दनालोकमाप्नुयात्
दानादवाप्नुयात् १६ यज्ञोपवीतयज्ञेनवस्त्रलोकेवसेच्चिरम् इन्द्र

लोकमवाप्नोतिसर्वाभरणादानतः १६ भक्त्याचन्दनदानेनविष्णुलोकम
वाप्नुयात् च्यरंवाऽविलेपनंसौगंधिकुसुमैर्हरिम् १७ च्याज्यकोटि
कैश्चात्रंविष्णुलोकेवसेत्सुखी निष्पापोघृतपोवायोलोकादित्यमवाप्नुया
त् २० दीपयुदानंयःकुर्यात्तिमिरार्वाशंकरस्यवा यिनेदिनेऽश्वमेधस्यफलं
यात्प्रोत्यनुत्तमं २१ ऐश्वर्ययुक्तलाभंसौभाग्यंश्रियमेवच वाचंपायंक्षयंसौख्यमा
रोग्यंवह्निनाःपदं २२ च्यरयासदिक्षुमद्योतवर्त्तीरुज्वालयत्ततः च्यायाचिकयुयाने
नसर्वसिद्धिमवाप्नुयात् २३ वसेद्वैकुण्ठभवनेदत्वानैवेद्यकंहरेः हरेस्ताम्बूलयः
युज्ञांसिद्धिमैश्वर्यमाप्नुयात् २७ पद्म्याःयदक्षिणोयावत्फलंतावद्धरेरपि नम
स्कारंहरेःकृत्वासायुज्यमधिगच्छति १५ स्तवैश्चक्षीणपापोसौविष्णोर्लोकमवा
प्नुयात् नाप्यादिकंहरेःकृत्वाकामरूपोहरिंव्रजेत् २६ विष्णुलोकमवाप्नो

त्विध्वजदर्पणायानदः उद्यानेनोपसायुज्यमाप्नुयात्परमात्मनः २७ देवतायतनेये
तुध्वंटानादंयुक्कुर्वते येयांपुराणेनिगदितुंकः समर्थोस्तियंडितः २६ देवतायतने
कुर्वन्नराजन्नशरवद्वनः सर्वयापविनिर्मुक्तोब्रह्मणासहमोदते २७ भेरीम
यंगपटहनिःसाणाप्वेश्चटिंडिमैः संतर्य्यदेवदेवेशंलभतेतत्फलंनरः ३०
देवस्त्रीशतसंयुक्तःसर्वकामसमन्वितः स्वर्गलोकमनुप्राप्यमोदतेकल्पप
चकम् ३१ शिवपूजापरोवापिहरिपूजापरोपिवा यत्रतिष्ठतितत्रैवलक्षा
ःसर्वाश्चदेवताः ३२ ध्यातःस्मृतःपूजितोवास्तुतोवानमितोपिवा स्वयंद
योददातीशस्तंवंदेपुरुषोत्तमं ३३ येचैयंतिप्रदाविंशुशरवचक्रगदाधरम् सर्व
पापविनिर्मुक्ताःब्रह्मलोकेविशंतिते ३४ सोमान्मनोरथान्स्वर्गास्वर्गिवंद्यत्वमे
पदं प्राप्नोत्यनावृत्तिंविष्णोर्निर्वाणमेवच सप्त ३५ यस्तुपूजयतेनित्यंशिव

त्रिभुवनेश्वरम् सस्वर्गराज्यभोगानांनूनंभवतिभाजनं ३६ भोगानिहाखिव
लान्भुक्त्वाप्राप्नोत्यन्तेसदाशिवम् शिवंसूर्य्यगणेशंचकेशवशक्तिमेवच
३७ येनार्चयंतितेयांतिशूकरेष्विहयोनिषु ❁

६ ❁ भोगरो

मुनिशार्दूलमाहात्म्यंविविधंपूर्वकं च्यवोऽध्यायास्त्वमाख्याहिकृतकृत्यभवा
महे १ शृण्वन्तमुनयःसर्वमाहात्म्यंकोशलोभ्दवम् यच्छ्र
त्वासर्वपापेभ्योमुच्यतेनात्रसंशयः २ इदंगुह्यतरंक्षेत्रंच्यवोऽध्यामित्यमुत्त
मम् सर्वेषामेवभूतानांहितमोक्षायसर्वदा ३ च्यवनिम्नुद्धाःसदादेवा
वैष्णवव्रतमाश्रिताः नानालिंगधराःनित्यंविष्णुलोकाभिकांक्षिणाः ४
च्यवनंतिपरंयोगंमुक्त्वास्नात्वाजितेन्द्रियः वसवेवर्षिभिःसार्द्धंमोदिन

वायुर्दिवाकरः ५ शक्रोबृहस्पतिश्चन्द्रोयमोवरुणाएवच कुबेरोयक्षगान्धर्वाः
नागाःपातालवासिनः ६ सर्वेयोद्यांसमागत्यस्थानंकृत्वाविधानतः उपास
न्तेमहात्मानःसर्वदाराममंदरात् ७ राजन्श्रीरामचन्द्रोयंसाक्षान्नारायणो
ऽव्ययः साक्षाल्लक्ष्मीःपराचास्याभार्याजनकनंदिनी ८ शिवस्येष्टो
समापीठोभक्तानांभयनाशनः पथिवाप्रवसन्तीर्थंदेवानांकार्यसाधने
९ धन्येयंकोशलाराजन्साक्षान्नारायणः स्वयं चतुर्द्धास्वांतनंकृत्वाकी
र्त्यत्रकथाशिवः १० येषांजन्ममतिःक्षौरंविवाहमुपवीतकं भवेदत्रहरे
श्चान्तेसारूप्यंयांतितेध्रुवं ११ कार्त्तिकस्यनवम्यांतुशुक्लायांचकृतीर्थके
स्नानंकृत्वाकोशलायांकुर्वंतियेयदक्षिणां १२ जीवन्मुक्ताहरेश्चान्तेसारू
प्यंयांतितेध्रुवं चक्रतीर्थेनरःस्नात्वादशाविप्रसहस्रंविभुं १३ पितॄणांतर्पणां

DR BHAU DAJI MEMORIAL

कृत्वामुक्तिभागीभवेद्ध्रुवं ३ ज्यैष्ठशुक्लपक्षस्यप्रयागमदशमीतिथिं १५ यदि
मामवाप्यंकृत्वायात्रांवत्सरीभवेत् संसारचक्रेनपते चक्रतीर्थंसमाजानात
१४ ततस्तीर्थमहालक्ष्मामहापुरापफलप्रदं तत्राभ्यर्च्यमहालक्ष्मींनिश्चलो
कमश्नुतेलभेत् १६ ततस्तीर्थंसरस्वत्यासर्ववांछितदायकं तत्रस्नानेनदाने
नविद्यालाभोभवेन्नृणां १७ तस्मादुत्तरतस्तीर्थंनारदस्यमहात्मनः तत्रस्ना
नेनमुक्तःस्यादुस्रविद्यांलभेन्नरः १६ तस्मादुत्तरतस्तीर्थंवामदेवस्यसिद्धिदं
तत्रस्नातोनरोविद्वान्वेदवेदाङ्गपारगः १९ दत्तात्रेयस्यतत्रास्तिसद्भक्ति
तीर्थंत्रैलोक्यपावनं योगसिद्धिंलभेत्तत्रस्नानमात्रेणमानवः २० यद्धाय
तीर्थंतत्रास्तिमरुद्भक्तिफलप्रदं तत्रवैस्नानमात्रेणविष्णोःप्रियतरोभवेत्
२१ ततोवामनतीर्थंचविश्वरूपनिषद्गृहं पितॄणांतर्पणात्तत्रमुच्येतथि

श्रयो त्र जादणात २२ तस्मादुत्तरतस्तीर्थंवृद्धकुंडप्रभावकम् तत्रस्नानेनयत्
नेनवृद्धलोकप्रवापुयात २३ उर्ज्जमासस्यशुक्लेकादश्यांमारभ्यवा८
र्धिकी लक्ष्मास्ती र्थंशिवेयात्रावृद्धकुंडावसानके २४ त्रणामो८
चनकंतीर्थंतस्मादुत्तरतःशुभं तत्रस्नानेननिःपापोमुच्यते चत्रणात्र
यात २५ उर्ज्जेकस्मचतुर्द्दश्यांयात्रासांवत्सरीभवेत् तदुत्तरेवंतीर्थंपायमो
चनकंनप २६ पंचाशदेशेसंभूतोनाम्नानारहरिर्द्विजः दृश्यसंगयुभावे
नयायात्मासमजायत २७ नानाविधानिपापानिवृद्धत्वादिकानिच
कृतवान्यापसंगेनवेदमार्गविनिन्दकः २८ त्र्यंबकाद्यागतोराजन्नस
पातककृद्विजः पापमोचनतीर्थंतुस्नातःसत्संगतोद्विजः २९ पापराशि
र्गतस्तस्यनिःपापःसमभूत्क्षणात् शिवःपापातन्मूर्द्धिपुष्पवृष्टिःस

शोभनंदिव्यविमानमारुह्यब्रह्मलोकंगतोद्विज माधवद्वादशीयात्रासांवत्सरीभवेत ३१ तदुत्तरे
रघुक्षेत्रेगजतीर्थंशुभावहम् तत्रवैस्नानमात्रेणगजदानफलंभवेत ३२ ततःसागरतीर्थंच्य
र्पापकृन्नाशनम् ततोमज्जेत्भरोमज्जेन्नभूयोदुःसागरे ३३ एतद्योवार्षिकीयात्रा श्रमांमाघमा
सिके तोयेमुहुर्मुहुर्दृश्यतीर्थंवासीदपुष्करम् ३४ तत्रस्नानेनरोमानुषिपुनर्नाभिजायते माघाः श्व
ल्यांतुशुक्लायोयात्रासांवत्सरीभवेत ३५ तीर्थंसहस्रभारेतितद्गंगापापहंसदा वैशाखेसर्वतीर्थानि
स्नानमाघेतिनिश्चितः ३६ अत्रस्नानेनदानेनदीपदानेनमाधवे माधवतुष्टिमायांतिसर्वतीर्थफलंभ
वेत ३७ एकदानुमहाराजशेषश्चात्रसमागतः सहस्रधाशिरोभित्वासहस्रफणमंडलैः तस्मात्सहस्र
धारीतिनाम्नावैख्यातिमागतं श्रावणशुक्लपंचम्यां स्नानंशेषस्यप्रीतये ३९ येकुर्वंतिनरास्तेषां स
र्वपीडानशायते अत्रस्नानेनमर्त्यानांनपापंरोगोभवेत ४० स्वर्गद्वारंततस्तीर्थंसर्वतीर्थंप्रसेवितं
अत्रस्नात्वरोमानुनमातुनठोदसेत ४१ ब्रह्मोदरवर्तीनिमानितीर्थानि सर्वतः अत्रतानिसं

सदा पंक्तिस्वाहोद्धरिनुतये ॐ२ सर्वेष्वपि चतुर्दशीषु निशुम्भ
लिताप्यपि नाम्नामुमहाराजकृतयापितुत्मनां ॐ३ स्वर्गा॥
द्वारेनरः स्नात्वादृष्ट्वावटुहरिंविभुं भजातुजायतेमर्त्यो जननी
जठरान्तिरे ॐ४ अत्रैवंविधसंयेस्तुसमेत्यसकृतीक्षुतम्॥
जपहोमार्चनैर्दानैरुक्तकृत्यास्मरंवहि ॐ५ श्रीरंगेशायनमः
रामरामरामर

स्कन्दस्यराजर्षेस्ततस्तीर्थमनुत्तमम् यत्रस्नातोनरोजातुनमत्या व्यवतेक्वचित्
४५ विघ्नेशतीर्थंचततःसर्वविघ्नविनाशकृत् जातुचित्तत्रसंस्नातोनविघ्नैरभि
भूयते ४६ कम्वलाश्वतरंतीर्थंतत्रतीर्थंविषापहं तत्रस्नातोनरश्चैवगीतविद्या
विशारदः ४७ इन्द्रद्युम्नमहातीर्थंसर्ववांछितदायकं तत्तीर्थस्नानमात्रेण
वैष्णवंलोकमाप्नुयात् ४८ चतुर्थीपंचमीषष्ठीसप्तमीवुधयायुता चैत्रमासस्य
शुक्लायांयात्रासाम्वत्सरीभवेत् ४९ ॐ

ॐ वराह उवाच ततोगच्छेद्विघ्नकृतीर्थंसर्वपा
पक्षयाशनं तत्रस्नानेनदानेनमुच्यतेशापदोषतः १ विघ्नराजायाग्न्धर्वी
रूपयौवनगर्वितः न्यवहासमदोद्धेणाम्रिषोनारदकृच्या २ सरद्वाम
जनादत्रसमुक्तः शापजाम्दयात् न्यमायांमाद्यवेमासियात्रासाम्वत्स

रीभवेत ३ चन्द्ररुपिविघ्नहरिंदेवंगपूहरितथा पुराणहरिंविश्नहरितथाच
क्रहरिंविभं ४ तथाचंमहरिंदेवंदक्षसाक्षाद्धरिर्भवेत् स्थानंसपूहरिणा
तुदर्शनान्मुक्तिदायकं ५ तद्दक्षिणेमहातीर्थंविश्नपादोदकंशुभं तत्रपुरुषा
जनंकृत्वाश्वेतद्वीपाधिपोभवेत् ६ ततोगाहत्मतंतीर्थंसंसारोगनाशनं कृतोद
कक्रियस्तत्रवैकुण्ठवसतिंलभेत् ७ तत्पश्चिमेगदातीर्थंसंसारगदनाशनं त
त्रश्राद्धादिकाणातत्पश्चेदेवंगदाधरं ८ ततोतिनिर्मलतरंशुक्रतीर्थंशुभावह
ं शुक्रवन्निर्मलतरोयत्रस्नातोनरोत्तमः १० त्र्यशोकतीर्थंतत्रास्तित
तोप्यतितरांशुभं तत्रस्नातोनरोजातुनपतेच्चोकसागरे ११ ततोनृसिंह
तीर्थंचमहाभवनिवारणं कालादपिकुतस्तत्रस्नात्वापरिभेतिना १२
विशालतीर्थंविमलंविशालफलदंतथा यत्रस्नातोनरोमुच्चेदपिसंसारवै

ध्यनात् १२ एतेषुसपूतीर्थेषुकृमाद्यान्नात्वार्थिकी भाद्रेमासिसितेपक्षेसर्ववं
क्षितदायिकं १३ ततःपश्चिमदिग्भागेसूर्यकुंडंविधियेय यत्रस्नानेनदानेन
नसूर्यलोकंवसेन्नाः १४ एतत्तीर्थसमंदेशनापरंविद्यतेक्वचित् वृणीकुरु
दक्षिणेवाहुःवाक्रांतापियोनाः १५ कोतिविधिवत्स्नानंयोगान्मुक्तःसुखीभ
वेत् ।विवारेविशेषेणाकर्त्तव्यस्नानमादरात् १६ भाद्रेमासितथामाद्येशुक्लाष
ष्ठ्यामुपोषितः कर्त्तव्यविधिवत्स्नानंसूर्यलोकसमाकांक्षिभिः १७ पौषेमासि
रवेर्वारेसपूर्ण्यांविधिपूर्वकं स्नानंदानंचवैकुंडेकृत्वाविप्रमुपस्पृजेत् १८ उत्त
रेसूर्यकुण्डात्तुवैतरणीविराजते वैतरणींपाकृतस्नानोनायमलोकंनपश्यति
१९० भाद्रेमासिपूर्णिमायांयात्रासांवत्सरीभवेत् सूर्यकुंडात्पश्चिमेतुरतिकुं
डमनुत्तमं २० कुंडेतिपतेस्तत्रसर्वकामफलप्रदम् कुंडेयाः कृतसंस्नानो

रतिकामरतिर्भवत् २१ माद्येतुशुक्लपंचम्यांयात्रासांवत्सरीभवेत् दक्षि
णेकामकुंडात्तुदक्षिणकुंडमनुत्तमं २२ तत्रस्नानेनदानेनश्रद्धयाद्विजभो
जनैः जपहोमार्चनैःपुंसांसर्वसिद्धिःप्रजापते २३ दुर्गांचाथभुजीतत्र
सर्ववांछितदायिनी शुक्लेवाप्यथयात्रास्यात्सर्वकालिकी २४
ततःपुण्यावतीपंचसर्वतीर्थोत्तमोत्तमा जीवन्मुक्तोभवेत्तत्रस्नानमात्रेण
मानवः २५ ततोभैरवतीपंचमहापापविनाशनं तत्रगत्वामुनेःस्थानंदृष्ट्वा
तापनाशनं २६ तत्रवैकालिकाकुंडेकालभीतिनिवारणा त्रिपदाकुं
डकेतत्रवैलोक्यफलदायके २७ नरनारायणाख्यंहित्ततस्तीर्थंशुभप्रद
मनत्कुमारकुंडंचसर्वापत्तिनिवारणं २८ श्यावेशुक्लपक्षस्यकृमाद्य
चात्वार्थिकी ततोमन्त्रेश्वरंतीर्थमत्रेश्वरसमीपतः २९० तत्रतीर्थेनरः

स्नात्वाऽस्मिन्त्रेश्वरंशिवं नतस्यपुनरावृत्तिः कल्पकोटिशतैरपि ३०
मन्त्रेश्वरसमंक्षेत्रं नभूतंनभविष्यति पूजितंगंधपुष्पाद्यैसर्वकाम
यसिद्धिदं ३१ वैशाखशुक्लचतुर्दश्यांयात्रासांवत्सरीभवेत् मार्कण्डेया
श्रमंतत्रचिरंजीवित्वदायकं ३२ तत्रैवास्तिमहादेवी चट्टकीभुविवि
श्रुता त्र्यङ्गुलीप्लवानमात्रेणासर्वसिद्धिप्रदायिका ३३ वंदीदेवीतुतत्रास्तिस
र्ववंधननाशिनी मङ्गलेचतुर्दश्यांयात्राकामार्थसिद्धिदा ३४ ततोग्नेः
सीतलादेवीसर्वशांतिदायिनी विस्फोटकादिरोगानांपूजनाभ्यनाशिनी
३५ सोमवारेसदाकार्यान्नियात्राश्रुभार्थिभिः ततःपश्चिमदिग्भागेकुंडम
स्तिशतक्रतोः ३६ तत्रस्नानेनदानेनस्वर्गलोकमवाप्नुयात् ततःपश्चिमादि
ग्भागेनिर्मलीकुंडमद्भुतं ३७ ब्रह्महत्याभयाद्भीतोवत्रंहत्वाशतक्रतुः यत्रा

गत्यपुराराजनवर्जीनिर्मलातांगतः ३८ त्र्यन्नेचमनुजापापाःसुरापागुरु
तल्पगाः यत्रस्नानेनदानेननिर्मलास्युर्नसंशयः ३९ त्र्यन्यानियानि
पापानिब्रह्महत्यासमानिच तानिसर्वाणिनश्यंतिनिर्मलीकुंडमज्जना
त् ४० यत्रवैतीर्थराजोपिस्नातुमायाति कुंडयोवार्षिकीयात्राश्रावणीपूर्णिमा
तिथौ तीर्थनदुत्तरेश्वेगोयुतारुद्रभावह ४१ यत्रवैतीर्थराजोपिस्नातुमायातिकार्त्तिके
गोयुतारुद्रसमंतीर्थनभूतंभविष्यति ४२ यत्रस्नानेनदानेननशोचतिनरःक्वचित्
वाराणस्यांयथाराजनवर्त्ततेमणिकर्णिका ४३ हुज्जयिन्यांयथातीर्थमहाकाल
निकेतनं नैमिषेचक्रवायीतद्यथातीर्थोत्तमोत्तमं ४४ त्र्यंबकायांतथातीर्थं
गोयुतारुद्रभिर्व्यंमहत् यानिकानिचतीर्थानिदिविभुव्यंतरिक्षके ४५ कार्त्तिकं
तानिसर्वाणिगोयुतारेवसंतिवै कार्त्तिकंप्राप्यगर्जंतितीर्थानिसकलान्यपि ४६

गोयुतारेगमिष्यामः पापंनश्यतितत्क्षणात् कार्त्तिकेसकलादेवागोयुतारेसवासवाः ७६ सप्तयोनादायाश्चस्नातुमायांतिनित्यशः गोयुतारेनरःस्नात्वादद्यागप्तद्विविधं ७८ सर्वपापैःप्रमुच्येतनात्रकार्यविचारणा सत्यंशौचश्रुतंविद्यासुशीलंचक्षमार्जवं ७९ सर्वेचनिःफलंतस्यनागतोगोयुतारके पुष्करेषुनरोयातिकार्त्तिकंयाकृत्तिकायुते ८० तत्फलंसमवाप्नोतिगोयुतारेतमज्जनात् मघ्यरात्र्याकल्यमेकंतेवसंतेमानवोयदि ८२ तत्फलंसमवाप्नोतिगोयुतारेतमज्जनात् गोयुतारांवभिर्येनतर्पिताःसुपितामहाः ८२ तेनश्रद्धानिदत्तानिगयायांमक्षयायवै गोयुतारेजलंयेनसंयोक्तंश्रद्धवह्निना ८३ कितपसोमयानेस्तैःपुनरावृत्तिदायकैः तेस्नाताःसर्वतीर्थेषुमहापर्वसुभूरिशः ८४ तयाचसर्वावभृथैर्यैस्नातंगोयुतारके तैःसुराःपूजिताःसर्वैर्वस्यविस्मुस्वानरैः ८५ यैःस्नद्धयासुमैः पुष्पैरर्चितं

गोयुतारकं तपोभिस्तैर्नस्तप्तानिशीर्णापर्णादिनाचिरं ८६ सेवितंश्रद्धयायेनकार्त्तिकेगोयुतारकं मोक्षस्थानमिदंसाक्षात्सेव्यतेसर्वदैवतैः ८७ महिमानंचपायोम्पनवेद्यंहमपिस्फुटं ॥

२ ॥ ॥ ॥

तिमहतीवद्धिस्नानमात्रेणातन्नरो ततोतिपावनंतीर्थंतज्जलात्सर्वसिद्धिदं ७
नीलगंगीवाख्यमतुलंतत्स्नानंसर्वदाशुच ततोऽस्तिमंगलंतीर्थंसर्वामंगलनाशनं ८ तत्रावगाहनंकृत्वामवेच्चदुर्लभाजनं ध्रुमंगल्यानिनश्येयुर्भवेयुर्मंगलानिच ९० एवुतीर्थेषुमार्गेस्पशुल्केयात्रांकुर्याद्वेत तस्मात्सर्वदिशाभागेयमकुंडविराजते १० यत्रस्नानेनदानेनयमलोकंनपश्यति स्वर्गास्तेयीसुरा योवाबस्रहागोघ्नएवच ११ यस्यदर्शनमात्रेणानपश्येद्यमयातनां ऊर्जशुक्ल द्वितीयायांयात्रांप्रांकुर्वत्सरीमुभा १२ ततोज्येवारुणांकुंडमपमृत्युविनाशनं ततः कौवेरंकुंडंचधनारोग्यपुत्रायकं १३ ज्येष्ठेमासेशुक्लपक्षेकुर्याद्यात्रांतुवाधि की ध्यागस्त्यचरोदिव्यंततोदक्षिणादिग्दले १५ तत्रस्नानेनदानेनरोगान्मुक्तः सुखीभवेत् तंद्रिलोवाब्राह्मणाकश्चिज्जराव्यक्तलक्षणकः १५ कयाचिद्देववो

गेनरोगावस्तसमागतः दीर्घोदरःकृशस्वासेनपीडितः १६ सरसो दर्शनात्तस्माद्रोगान्मुक्तःसुखीवृत्तः ध्रुमायांज्येष्ठमासेप्रतस्मयात्रांप्रभावतः १७ ततःपुराणहरेस्तीर्थंसर्वपुराणपुण्यदायकं तत्रस्नानेनदानेनपुराणवद्धिर्भवेन्नराः १८ तीर्थंविश्वहरेस्तत्रविश्वसायुज्यदायकं यत्रस्नानेनदानेनविश्वभक्तिःप्रजायते १९० चक्रतीर्थंसमाप्तिःस्याद्यात्रायानप्रसक्तमं संप्तनेकानितीर्थानिकोशलायाःसमीपतः २० सरव्वाचमहाराजमयोक्तान्यल्पशःपुनः पंचतीर्थीनरःस्नात्वानदेहेपांचभौतिकं २१ गरुडातिजातविद्राजन्कोशलायां चतुर्भुजः जायतेनात्रसंदेहोब्रह्मणाकथितपुरा २२ मत्तोदयालुनातेनमयात्वत्तोयकाशितं ध्यादौतीर्थेनरःस्नात्वास्वर्गद्वारंविधानतः २३ रामतीर्थंततोगत्वा चक्रतीर्थंमहाभुज पापमोचनकेतीर्थेस्नात्वाप्रशक्तितः २४ तीर्थसहस्र

यागस्यिगत्वानागेश्वरंशिवं पंचतीर्थीमयायोक्तासर्वपापप्रणाशिनी २५ यु
हंस्नाम्यत्रसततंयुरुत्थत्साचपर्वसु वरुणाविष्णुनासार्द्धं महेंद्रादिसुरर्षि
भिः २६ नागलोककृतावासैःस्वर्गैकाभिश्चसततंमनुजैरपिगीयतगाये
यंश्रुतिसंमता २७ सत्यंसत्यंपुनःसत्यंसत्यपूर्वमिदंवचःस्वर्गद्वारसमंतीर्थंना
स्तिवृद्धागोऽत्रके २८ एवंत्वमपिराजेन्द्रकुरुयात्रांप्रभावहा योयात्रांसाध
येत्सम्यक्नियतात्माशुचिव्रतः २९ यत्रकापिमृतोमर्त्यःपरंमोक्षमवाप्नुयात्त
त्रेत्युक्त्वादशरथोसर्वविद्यैःसमन्वितः ३० चकारविधिवद्यात्रांसर्ववांछि
तदायिनीं ऋषिभ्यःप्रणतोजेन्द्रमर्त्यमुक्तिप्रदायकं ३१ शोणः
सिन्ध्युहिरण्याक्षकोकलौहितद्यर्द्धगः शतद्रज्ञानदःसपूपावनावेत्रसून
वः ३२ शालग्रामोमहायोगःसमत्वग्नामएवच नंदिग्रामस्वयोध्यायांच

योगनामाश्चमुक्तिदाः ३३ ऋषभोध्यामयूरामायाकाशीकांचीत्ववंतिका रू
पावतीतथाशोयासपूर्वेप्रश्चमुक्तिदाः ३४ दारुकंसेन्धवारण्यंप्रजेकमाम्रश्च
पुष्करं उत्पलावर्त्तमारण्यंनैमिषंकुरुगंगल २५ हिमवानर्बुदश्चैवनवार
णाश्चमुक्तिदाः रेणुकाशूकरकाशीकालीकालवटेश्वरः ३६ कालंजरोम
त्रकालऊषानवमुक्तिदाः कोकामुखार्बुदश्चैवमणिकर्णिवटस्तथा ३
७ शालग्रामशूकरश्चमथुराचहरेःप्रिया गयानिःक्रमणाश्चैवयश्चलो
हार्गलस्तथा ३८ स्वयंप्रभामालवश्चवदरीचहरेर्गृहं गरुत्मन्येतानिटव्या
निमुक्तिदानिचतद्दश ३९ सपूर्वमुख्यस्त्रियोगानिवारणपानवोयराः चतुर्दशै
तानिगह्यानिमुक्तिद्वाराणिभूतले ४० गंगास्नानंसतांसंगोदानंचहरिप्र
जनं ज्यातिष्मंचपुरुषाणांनाश्रवणंमुक्तिसाधनं ४१ वदन्तिमुनयःस

र्वसाधूनांसंगमेवरं यतोज्ञानंहरेर्भक्तिःपापहानिस्ततोमोक्षदः ५२ प्रतिग्र
हादुपावर्त्तःसंतुष्टोयेनकेनचित् क्षुद्रकाग्निर्दत्तश्चसप्तीर्थफलमश्नुते
५३ क्षुत्कार्पनश्चधर्मात्मासुत्पवादीदृढव्रतः क्षात्तोयमश्चभूतेषुसतिर्थि
फलमश्नुते ५४ स्तवैरुच्चावचैःस्तोत्रैःपुराणैःयाकृतैरपि स्तुत्वाप्रसीदभगव
न्नितिवंदेतदंडवत् ५५ गीतंवाद्यंचनृत्तंचतथापुस्तकवाचनं फलाकांक्षेतुराज्ञ
सर्वदाकेशवप्रियं ५६ पुराणांवैस्मबंश्लोकंश्लोकार्द्धमथापरं श्लोकपादं
पठंस्तुगोसहस्रफलमेत ५७ वैस्मवानिचशास्त्रानियेचयंतिसयागृहे
धन्यास्तेमानवालोकेविस्मसेषांप्रसीदति ५८ गौरश्वत्थोविस्मुशास्त्रंपितरौ
वैस्मवोहरिः नचार्चयतेगुरुपित्रंतद्रूपेनावलोकयेत् ५९ क्षात्मार्थंया
चमानस्यपरार्थंयस्यमैथुने वतार्थंयस्यचाधीतंनिःफलंतस्यजीवितं ६०

मासमप्येकमन्नस्ययोददातिदिनेदिने स्वर्गलोकमवाप्नोतिसफलंतस्यजीवितम्
६१ कस्यापिपातकंकर्मयोदद्यादन्नमर्थिने ब्राह्मणायविशेषेणानसपापेनयुज्यते
६२ क्षुन्नदःप्राणदःप्रोक्तःप्राणदश्चापिसर्वदः तस्मादन्नप्रदानेनसर्वदानफ
लंभवेत् ६३ गुरौविप्रेशिवेयस्यनास्तिभेदःकथंचन भोगामोक्षश्चसिद्धिश्च
शाश्वतंप्रभवेद्ध्रुवं ६४ तुलसीमणिकाविभ्रद्यदिप्राणान्परित्यजेत् यमोपि
नेक्षितुंशक्तोयुक्तःपापशतैरपि ६५ महापातकयुक्तोपितुलसीपत्रभक्षणात् स
द्यएवविशुद्धात्माजायतेनात्रसंशयः ६६ दक्षप्रजापतिर्धन्यावाप्यातीर्त्तितान
मितास्तुता रोपितासेचितानित्यंपूजितातुलसीप्रभा ६७ नवधातुलसीभक्तिंये
कुर्वंतिदिनेदिने युगकोटिसहस्राणिनिवसंतिहरेर्गृहे ६८ शंखोदकंहरे
र्मुक्तंनिर्माल्यंपादयोर्जलं चंदनंचूपशेषंचवस्त्रहस्तात्पसारकं ६९ शंख

मध्यास्थितंतोयंभ्रामितंकेशवोपरि चक्रंलग्नमनुष्याणांवज्रसहस्रायुतंत्यजेत् ८० गवांकोटिप्रदानेनयज्ञायुतशतेनच ऋषिभिर्यत्फलंप्रोक्तंविष्णोःपादोदकेनतत् ८१ गङ्गेपिबसतांतेषांगंगास्नानंदिनेदिने शालग्रामशिलातोयैर्यैरभिषिंचतिवैसिरः ८२ ॐ पु णो श डे यो हा न मो ॐ य यःपूजयेद्धरिचक्रेशालग्रामशिलो भवे राजसूयसहस्रंतातेनेष्टंप्रतिवासरं १ नरकंगर्भवासंचतिर्यक्कृमियोनिकं नयातिवैसपापोपिशालग्रामेऽच्युतार्चकः २ लिङ्गैस्तुकोटिभिर्दृष्टैर्यत्फलंलेपपूजितैःस्तुतैः शालग्रामशिलायास्तुएकेनापीहतत्फलं ३ शालग्रामसमोवक्त्रंक्षेत्रमात्रंसमंततः कीटकोपिमृतोयातिवैकुण्ठभवनंहरेः ४ शालग्रामशिलाचक्रंयोदद्याद्दानमुत्तमं भूचक्रंतेनदत्तंस्यात्सशैलवनकाननं ५ शालग्रामशि

MEMORIAL OF BHAU DAJI

लायेनपूजितातुलसीदलैः सपारिजातमालाभिर्मुच्यतेसूरसद्मनि ६ शालग्रामभवोदेवश्चक्रंद्वारावतीभवं उभयोःसंगमोयत्रमुक्तिस्तत्रनसंशयः ७ यत्रतिष्ठतिचक्रांकोदेवोद्वारावतीभवं तीर्थकोटिसमाशीतत्रसंन्निहितानिचै ८ साम्वत्सरंतुयत्पापंमनसाकर्मणाकृतं तत्सर्वंनश्यतेपुंसां सकृच्चक्रांकदर्शनात् ९ वैनतेययुताच्चंठासूदरीनयुतात्यदि पूजनेस्या यद्येचसूदहेत्सर्वंसेङ्गिः १० शंखेक्षत्वातुपानीयंचन्दनैःकुसुमैर्युतं स्नापयेद्देवदेवेशंहन्यात्पापपुराकृतं ११ तपःपरंकृतयुगेत्रेतायांज्ञानमुच्यते द्वापरेयज्ञमित्याहुर्दानमेकंकलौयुगे १२ दानेनलभ्यतेस्वर्गःश्रीर्दानेनैवलभ्यते दानेनशत्रूनजयतिव्याधिर्दानेननश्यति १३ दानेनलभ्यतेविद्यादानेनयुवतीर्जनः धर्मार्थकाममोक्षाणांसाधनंतत्परंस्मृतं १७

यस्यधर्मविहीनस्यदिनान्यायांतियातिच सलोहकारभस्त्रेववश्वसन्नपि
नजीवति १५ धर्मत्यागोनकर्त्तव्यःप्राणैःकण्ठगतैरपि धर्मार्थश्चकाम
श्चसकिमर्थंनसेव्यते १६ यस्यचित्तंद्रवीभूतंकृपयासर्वजंतुषु तस्यज्ञा
नंचमोक्षश्चकिंजटाभस्मचीवरैः १७ दीक्षांविनापुरुषंवीतजपंस्तेमाद्य
केचये नतेषांजायतेसिद्धिःकल्पकोटिशतैरपि १८ कोटिजन्मकृतंपाप
ंनानाज्ञानकृतंचयत् दीक्षाग्नेहणामात्रेणापलायतनसंशयः १९ सद्गु
रुरुपचारैस्तुभक्तियुक्तोयजेद्यदि तथाप्यदीक्षितस्यादेवागेहंनाति
नैवहि २० वाङ्मनःकर्त्तृभेदेनापमानंमतिमान्नरः विवर्ज्यचिन्तये
द्धर्ममर्थंचाप्यविरोधिनम् २१ द्युपीड्यात्तयोःकाममुभयोरपिचिन्तये
त् परित्यजेदर्थकामौयौधर्मपीडाकरौनृपः २२ धर्ममप्यसुखोदर्कंलोक

विरुद्धमेवच नकरोतिजनःजातुकुर्वन्नाप्नोतिशोभनं २३ शयनादुत्थि
तोयस्तुकीर्त्तयेन्मधुसूदनं कीर्त्तनात्तस्यपापानिनाशमायांत्यशेषतः २४
यामिन्याःपश्चिमेयामेयःस्मरेत् द्युलोकमंगलद्वंद्वं क
मीवश्यकमाचरेत् २५ श्रोत्रियंश्रुभगामग्निंगोनरंध्यामिकंनदीं प्रात
रुत्थायःपश्येत्सद्यःपापैःप्रमुच्यते २६ कृतशौचोद्विराचम्यकृत्वादं
तस्यधावनम् प्रातःस्नानंततःकृत्वासंस्मरत्यगुरुदेवते २७ युगम्यागम
नास्तियात्मापेभ्यश्चपरिग्रहात् एकस्याचरितात्पापान्मुच्यतेस्नानमाचरन्
२८ स्नानमूलाःक्रियाःसर्वाःश्रुतिस्मृत्युदितानृणां तस्मात्स्नानंनिषेवेतश्री
पुराणोक्तपर्वसु २९ स्नानाच्चदिवामोक्षाद्यौवश्चर्षिकृतं प्रातःस्ना
नेनतत्सर्वंशोक्षयंतिद्विजातयः ३० करास्यांघ्राद्यैर्द्धानशिरावंध्यवि

धायच प्राणायामंतथाकुर्यात्कालज्ञानंयथाविधिः ३१ नाभिमात्रेजले
गत्वाकृत्वाकेशादिध्यादिजः निरुध्यकर्णौनासांचत्रिः कृत्वोन्मज्जनंततः
३२ स्नानादनन्तरंतावत्तर्पयेत्पितृदेवताः उत्तीर्यपीड्येद्वस्त्रंसंध्याकर्मतत
तःपरं ३३ तुलामकरमेषेषुप्रातःस्नानंसमाचरेत् रविंध्रुवंसचंद्रंचमहापा
तकनाशनं ३४ त्र्यंबंदत्वायत्नेनसूर्यनामानुकीर्तनैः देवंसूर्यनमस्कृत्य
सपूजयेत्ततोदद्यात्सुवर्णंगांप्रयत्नतः ३५ दद्यादनेकदानानिगांसुवर्णंप्रभूतानिच
वित्तमानेनदेयानिदानानीप्सितसिद्धय ३६ एवंसर्वविधिंसम्यक्पूर्वो
क्तंभक्तिमान्नरः करोतियःसलभतेनरोगंसलोकतां ३७ सिद्धतीर्थंप्रतिकृतिं
कृत्वाकुशमयींनरः मज्जयेत्तुयमुद्दिश्यस्वयंमासंलभेतसः ३८ तत्रमंत्रः
कुशोसिकंपवित्रोसिवरुणानिर्मितःपुरा त्वयिस्नातेसचस्नातोयमेतद्भ

धिवंद्यनं ३९ सदोपवातिनाभाक्संसदावद्धशिखेनच विशिखोव्युपवीतश्चयत
त्करोतिनतत्कृतम् ४० योगीयानंतयोहोमःस्वाध्यायंपितृतर्पणम् व्यर्थम
वतितत्सर्वंललाटेतिलकंविना ४१ स्कंदपुराणेशिवचनं त्रिपुंड्रमूर्ध्वंतु
वामध्येरन्ध्रंप्रकल्पयेत् भ्रुवोरामुखतन्मध्येऽमयाद्देश्रियंदृशिः ४२
उर्ध्वपुंड्रोमदाभ्रूभोललाटेप्रसमदृश्यते सचांडालोपिशुद्धात्मापूज्य
एवनसंशयः ४३ त्र्यशुचिर्वाप्यनाचारोमनसापापमाचरन् शुचिरेवभ
वेन्नित्यमूर्ध्वपुंड्रांकितोनरः ४४ ऊर्ध्वपुंड्रविहीनस्यश्मशानेसदृशंमु
खं त्र्यवलोक्यमुखंतस्मात्त्रिपुंड्रमवलोकयेत् ४५ ऊर्ध्वपुंड्रंप्रयत्
कुर्यात्त्रिपुंड्रंभस्मनासदा तिलकंवैदिजःकुर्याच्चन्दनेनयदृच्छया
४६ योमृत्तिकांद्वारवतीसमुद्भवांकरेसमादायललाटपट्टे करोतिनित्यं

श्रद्धेयोऽङ्गपुंडूक्रियाफलंकोटिगुणंतदाभवेत् ७७ ऊर्द्धपुंड्रधरोमर्त्योभि
यतेयत्र कुत्रचित् स्वपाकोपिविमानस्थोविष्णुलोकमवाप्नुयात् ७८
गोपीचंदनरेखांतुयेस्दातीहवैष्णवे कुलमष्टोत्तरंचैवतारयेन्नात्रसंशयः
७९ ऊर्द्धपुंड्रंतुयःकुर्य्यादेवंभक्त्यातुवैष्णवः सर्वपापविनिर्मुक्तस्त्रिदशैरपिवंद्य
ते ८० यस्तुसंध्यामुपासीतश्रद्धयाविधिवद्द्विजः नतस्यकिंचिदप्राप्यंत्रिषु
लोकेषुविद्यते ८१ संध्याहीनोऽशुचिर्नित्यमनर्हः सर्वकर्मसु यदन्यत्कुरुते
कर्मनतस्यफलभाग्भवेत् ८२ गच्छेद्वैकाग्र्यासंध्यागोविंदशतगुणासमृता श
तसाच्छ्रिकानन्यामनंताहरिसंनिधौ ८३ मानसंवाचिकंपापंकायेनैतयत्कृ
तम् तत्सर्वंनश्यतिक्षिप्रंयथाग्न्याग्न्यत्रयेकृते ८४ वस्त्रासनेव्याधिनाशः
कम्बलेदुःखमोचनं कृष्णाजिनेज्ञानसिद्धिर्मोक्षंश्रीव्याघ्रचर्मणि ८५ रु

द्राक्षशंखवज्राक्षपुत्रजीवकमौक्तिकैः स्फाटिकैर्मणिरत्नैश्चसौवर्णैर्विद्रुमैस
स्तथा ८६ तुलसीकाष्ठघटितैःकुशैःस्युःजपमालिका सर्वकर्मणिसर्वदा
मीप्सितार्थफलप्रदा ८७ जपकालेनभाषेतनजपाद्व्यग्रमानसः नचक्रा
मन्नचरुत्सनंनपार्श्वमवलोकयन् ८८ दामोदरमानाथनारायणहरे
प्रभो गुरुणाद्दशंदत्तंतंगृहाणयजयेदृचः ८९ मन्त्रहीनंक्रियाहीन
विधिहीनंजनार्दन यत्कृंजितमयादेवपरिपूर्णंतदस्तुते ९० प्रपन्नंयाम
हिमामीशभीतंमत्तोभयार्णवात् एवंब्रूयात्ततोभक्तोगुरोर्वाचंगुरुंस्मरन् ९१

हात्मदशमोध्यायः १०

वीप्सयउवाच विद्याकंडगमिष्यामिपाठयामिचबालकान् जयहोमं
करिष्यामिरामंचोपदिशाम्यहम् १ श्रीशंकरउवाच तथेतिमुनयःसर्वेह

धनिर्भरमानसाः कथायाः श्रवणोत्सुकाः रामदर्शनलालसाः २ वशिष्ठमुनि
ताजगमुर्विद्याकुंडमनोहरम् वशिष्ठकुंडतोदक्षिण्यग्निकोणेविराजते ३ मि
क्षिप्तोऽमिदं स्नातस्य कथयत्पयकारकं तस्माद्त्र युक्तंत्वंजपादिकमतंद्रि
तैः ४ महाविद्यामूर्त्तिमतीतटेतिष्ठतिसर्वदा तस्मादर्शनतोनराणांसिद्धयः स
कलस्थिताः ५ विद्याकुंडेनरःस्नात्वामहाविद्यांयपश्यति श्रद्धयापरयाभक्त्या
सयातिपरमांगतिं ६ जयहोमस्तथादानंविद्याकुंडमितःयःकरोतिनरोभ
क्त्यासर्वमक्षयतांव्रजेत् ७ त्र्यहमात्रमपिचात्रमायान्नात्पयतिमासकी त्र्या
श्विने चैत्रमासस्यनवरात्रविशेषतः ८ सौराःशैवाश्चगाणेशावैष्णवाःशाक्ति
कास्तथा मंत्राःसिद्धिंसमायांतिचमत्कारीभवेन्नरः ९ विद्याकुंडमितीर्थं
सुरासुरनिषेवितं पुण्यादकसमायुक्तंपापराशिक्षयणाशनम् १० दर्शनान्मा

नसंपापंस्पर्शनात्कमिजंदहेत् वाचिकंजल्पानात्तुमोक्षभागीततोनरः ११ त्र्यहा
नत्र्याविनवरात्रेयतिताभवसागरे यैर्नागतमयोध्यायांविद्याकुंडंशुभावहे १२ सु
र्यग्रहेकुरुक्षेत्रेनर्मदायांशशिग्रहे तुलादानस्यत्पुण्यंविद्याकुंडेतमज्जनात्
१३ विद्याकुंडेवशिष्ठेनकृतास्नानादिकाःक्रियाः जगतामुपकारायरामंप्रतिक
थादिता १४ वशिष्ठउवाच उपदेशक्रमोरामव्यवस्थामात्रपालनं त्वयेस्त
कारणाच्छ्रुत्वाशिष्यत्वजैवकेवलम् १५ श्रीरामचन्द्रउवाच एवंस्थितेवदमु
नेकथमेतज्जगत्स्थितौ १६ क्रमोपदेशाख्यश्चात्मज्ञानप्रकारणं वशि
ष्ठउवाच त्र्यंतकपराःकश्चित्किरातोवनचान्यवान् १७ त्र्यास्तेविंध्याट
वीकक्षेकुटुंबीब्राह्मणादिव तस्यैकदानियतितागच्छत्तोविंध्यजांगले १८
एकावराटिकारामत्पाजालसमावृते कार्पण्यात्सयत्नेनसंवृत्पावुसा

दिकम् १७ कर्पर्दिकार्यमभितोदुग्धावदिवसत्रयम् ततोदिनत्रयस्यान्तेवैश्व
स्तस्मात्कुरुजांगलात् २० प्रक्षीन्दुविम्बद्युतिमालधाश्चिन्तामणीर्महान् यथा
तत्रकिरातिनकर्पर्दान्चेधिष्णाच्चतत् २१ रलंलब्धंजगन्मूल्यमहोरात्रमरवि
ना च्यवन्यदन्विष्यतेचान्यत्त्वभतेगुरुँक्रमात् २२ तत्वस्यास्यमहार्थस्यगुरु
पकथनंमहं च्यकारणाकारणातामणीश्चिकर्पर्दकः २३ श्रीरामचन्द्रउवाच
सम्यगुक्तंगुरोज्ञानंसुविचारसुखप्रदम् उपदेशामृतेनैवमुक्तिर्मुक्तिश्च
जायते २७ तवनामामृतेनैवकाम्या श्रीशंकरस्सदा उप
देशेनसकलंत्तारयत्येवसकुरु २४ श्रीशंकरउवाच च्यत्रैवरामचन्द्रश्चस
र्वविद्यांसमाययौ भरतस्तुतथामद्देलद्मणाशत्रुहात्तथा २५ यत्रव्यास
र्यवंशस्यवशिष्ठोत्रवरानने पुराणावालकान्सर्वान्पाठयित्वातिसर्वा

ॐ १९ श्रीशंकरउवाच विद्याकुंडान्महाभागेसर्वपापघ्न
णाशनम् ईशानेवन्हिकुंडंतुतत्स्नानंविशिष्यते १ देवानांचयथाविष्
वुर्गरुडाणांसूर्यएवचमेरुः शिखरिणांयद्वैनतेयश्चपक्षिणाम् २
तीर्थानांचयथागंगानदीनासागरोयथा मनुष्याणांयथाविप्रोवन्हि
कुंडंतथाभुवि ३ एकदामुनयःसर्वेकोशलायांसमागताः होमार्थंम
न्त्राणांचक्रामेनत्वायुःस्थिताः ४ कवन्हेःस्थापयेद्देवयज्ञार्थंतद्व
दस्वनः रामचन्द्रउवाच ईशानवन्हिकुंडंतु विद्याकुंडान्मुनीश्वराः य
तत्रयज्ञमसादेनयुगांपठनंतथा कीर्तिसौभाग्यनित्यंभवंतायिचकु
र्वंतां ६ यःसौभाग्यंलभन्नस्तप्यमानःपरंतपः संततिंश्रीनराजस्यवा

रूपमैथुनधर्मिनः ७ जातस्यहोमांघ्रातांकन्यामेकामयाचत सोप्याह ८
गच्छत्तांब्रह्मन्कामंकन्यास्वयंवरे ९ सवह्निरूपमास्थायकामस्यसद्म
शंयम् कन्यान्तपुरमाविशत्स्थितीयौवनसंयुतः १० वतश्चराजकन्या
भिरेकःपचाशतावरः तासांकलिरभूद्यस्तद्वर्यऽपोह्यसोहृद ११ ममा
नुरूपोनायंवः इतिरुक्तचेतसा सर्वास्तास्समाश्वास्यमुनिःस्वस्था
नगोभवत १२ कोयंवह्निंविभज्याशुसरेमरणीव्रजे यद्गर्हणंयतु
संवीक्ष्यसयुद्दीपवतीप्रतिः १३ विस्मितस्तमजहात्सर्वऽोमश्रियो
न्वितम् एवंगर्हस्वभिरतोविषयान्विविधैःसुखैः १४ सेव्यमानोनचात
प्यदाऽपस्तांकैरिवानलः सकदाचिद्ययासोनोमुनिर्वचनमब्रवीत १५
मत्सगेनहिमयाकिंकृतेकामंमोहिणा विरक्तोवतमास्थायवह्नि

कुंडेऽवासमः १६ समीपेतस्यागत्वाचभवह्निःसाब्रवीत्तांसुरूपवः रामचन्द्र
वचस्तुवासर्वेहर्षितमानसाः १७ वह्निकुंडेसमासाद्यकृतयज्ञामुनी
श्वराः तत्रैवब्रह्मतिंचक्रुःकथांसोमश्रिणासह १८ वह्निकुंडमिदंख्यातंत्रै
लोक्यसचराचरे अत्रस्नात्वातियेमर्त्याअमर्त्यास्तेनसंशयः १९ पिंड्य
नंचयेकुर्युरायांपिण्डसमंभवेत स्वर्गीचान्नंचवासांसिदद्यानिप्रद्धयान्वि
तैः २० यस्मिन्नीचगोर्दद्यासवत्सास्वर्णाऽंगिका अत्रस्नानेनदानेन
नरणांलक्ष्मीःप्रजायते २१ पुत्रार्थीलभतेपुत्रान्धनार्थीलभतेधनम् मो
क्षार्थीमोक्षमाप्नोतियथायंसोमश्रिर्मुनिः २२ यद्धतोमार्गशीर्षस्यकृष्णायां
देवतागणाः समायात्तावह्निकुंडेसिद्धायज्ञपन्नगाः २३ सस्नातः स
स्नानकर्तृणांवरान्ददत्वायथागताः अग्निहोत्रसहस्रस्यवाजपेयशत

सच २३ अग्निकुंडेनरःस्नात्वायाप्योत्पेवफलंशुभम् मार्गशीर्षस्यकृष्णा
यांपक्षतौतुवाननेनरः २७ यात्रासांवत्सरीकार्यासर्वतीर्थफलप्रदा अग्निकुंडाद
ग्निकोणेतिलोदकास्तुपश्चिमे २५ विख्यातंजानकीकुंडंसर्वकामफलप्रदं य
त्स्नात्वातरतेदेविसर्वपापैःप्रमुच्यते २६ रामःप्रजप्तसीतस्मान्मुक्तिःस्यान्नात्रसं
शयः मार्गमासिचस्नातव्यंगर्भवासक्षयोभवेत २७ अन्यदापिनरःस्नात्वा
विमुलोकंसगच्छति मार्गकृष्णचतुर्दश्यांयात्रासांवत्सरीभवेत २८ सीतयाकि
लतत्कुंडंस्वयमेवनिर्मितं रामेणफलदानायमहाफलनिरूपीकृतम् २९
एकस्मिन्दिवसेरामोलक्ष्मणेनसमागतः सीतयानिर्मितंकुंडदृष्ट्वासंतुष्टमा
नसः ३० श्रीरामउवाच प्रणसीतेयवक्ष्यामिमाहात्म्यंभुवियादृशं त्वंकु
ंडस्यास्यशुभेत्वत्प्रीत्याकथयाम्यहम् ३१ अत्रस्नानंचदानंचजप्योहोम

स्तोयेवा सर्वमक्षयंतांयातिमत्प्रसादान्नसंशयः ३२ सर्वपापहरंभ
द्रंसर्वदास्नायिनांनृणाम् श्रीशंकरउवाच इतिरामोवरान्दत्वासीतायैरघु
सत्तमः ३३ तदाप्रभृतितत्तीर्थंत्रैलोक्येख्यातिमागतम् तस्मिन्तीर्थेनरःस्ना
त्वारामंमेवमवाप्नुयात् ३४ तस्मात्पूर्वदिशाभागेसंभेदःसिद्धसेवितः पि
लोदकीसरय्वोश्चसंगत्यासंगमःशुभे ३५ तत्रस्नात्वामहाभागेभवंतिवि
रजानराः दशानामश्वमेधानांफलंतानांयत्फलंलभेत् ३६ तदाप्रोतिच
क्रमीमावांकृतंचफलंशुभे रामेणास्यंतनयानिर्मितारोगहारिणी ३७
रुद्यानांपिंडजातानांजलपानायसुव्रते स्नानादिमुच्यतेपापाज्जेलपा
नाच्चरोगतः ३८ तिलवत्स्यामुदकंयतस्तस्मात्सदावभौ तिलोदकी
तिविख्यातायुष्पतीयासरयूनदी ३९ अयायांमासिभाद्रेयाचासाम्व

स्त्रीभवेत् एकदाजानकीमइराप्रंवचनमब्रवीत् ७० प्रसन्नमानसंज्ञा
त्वाक्रीडितुंकृतमानसं रामचंद्रमहाबाहोयदितुष्योसिमेप्रभो ७१
क्रीडार्थंपर्वतंदिव्यमानयरघूत्तम ससाधुरुक्तोरामःशीघ्रमागत्यपप्रच्छ
राट उवाचवचनंब्रूहि किंकार्यंतत्करोम्यहं श्रीरामचंद्रउवाच वैन
तेयत्वयागत्वाकैलासेवर्यमाहिशिशीघ्रतः ५२ त्र्यानयस्वरथाग्रेऽस्मिन्मणि
पर्वत्तकंप्रभंवैनतेयस्तदागत्वापर्वतंमणिनायुतं ५३ त्र्यानाप्यरामचं
द्रायनमस्कृत्यपुरःस्थितः गरुडउवाच त्र्यानीतंपर्वतंदिव्यस्थापनार्थं
स्यत्वयर ५४ रामचंद्रमहाबाहोजानक्यायीतिवर्द्धन श्रीरामचंद्रउवा
च विंध्यकूटाग्रश्चिमेतसमीपेस्थाप्यतामिदम् ५५ जानकीप्रीतिज
जननंयपर्वतंमणिमंडितम् राघवस्यवचःश्रुत्वास्थापयामासपर्वतम्

५६ तार्क्ष्योपिमणिमाक्रम्यनमस्कृत्यगतोदिवं राघवोजानकीप्राहदृश्यतांमणि
पर्वतम् ५७ सखीभिःक्रीडितंपाङ्क्तं तयाजनकनन्दिनि जानकीपर्वतं
दृष्ट्वातुतावतीभिरागता ५८ चकारक्रीडांसानित्यंसखिभिर्जनकात्मा
जा मेरुमन्दरतुल्योपिराशिःपापस्यकर्मणः ५९ तत्क्षणान्नाशमायाति
मणिपर्वतदर्शनात् जन्मांतरसहस्रेषुयत्पापंसमुपार्जितम् ६० तत्सर्वं
नाशमायातिमणिपर्वतदर्शनात् पर्वत्तादक्षिणेभागेगणेशंकुंडमुत्तमम्
६१ तत्रस्नानेनदानेनवांछितंफलमाप्नुयात् माघेमासिचतुर्दश्यांकृष्ण
पक्षेवरानने ६२ यात्रासांवत्सरीकार्य्यासर्वपापप्रणाशिनी गणेशकुंडा
नैऋत्येवर्त्ततेतीर्थमुत्तमम् ६३ महाभरतिख्यातंसर्वपापप्रणाशनम्
तत्रदानंप्रकर्त्तव्यंद्विजसंतोषकारकम् ६४ नारीभिरपिसर्वाभिःकर्त्त

त्र्यो बोजागरोत्सवः निजसौभाग्यसंपत्तैसर्वसौख्यायसर्वदा ५५ तत्रस्नानंयत्न
तेनकर्त्तव्यंश्रद्धयानरैः यत्रस्नानेनदानेनयज्ञजप्याच्चद्विजन्मनाम् ५६ स
र्वकामार्थसिद्धिःस्यान्नात्रकार्याविचारणा भाद्रेकृष्णाचतुर्दश्यांयात्रासाम्व
त्सरीभवेत् ५७ तस्मान्नैऋत्यदिग्भागेदेवगरव्यंशरःशुभम् महाभैरवतो
र्थेतथाऽभैरवसंज्ञके ५८ भाद्रेकृष्णचतुर्दश्यांयःकुर्याच्छ्रद्धयान्वितः शि
वयज्ञंविष्णुयज्ञंद्विजयज्ञंविशेषतः ५९ यःकरोतिनरोभक्त्यावांछि
तार्थमवाप्नुयात् विष्णुरुद्रोचतस्यास्तांसुरेसंन्यासनातनौ ६० यस्यास्मर
णमात्रेणसर्वपापैःप्रमुच्यते महाभैरोदभैरश्चभ्रातरौद्वौसमागतौ ६१ सर्व
कमलपुष्पानांभारेणकृतजीविकौ पुष्पभारंसमायुक्तावागतौतत्रशोभने
६२ यत्रविष्णुशिवौस्नातांमंत्रयंत्रौभवस्तलैः तत्रैवस्थापितोभारःकमला

नांप्रभानने ६३ तेनतुष्टौततोदेवावूचतुःप्रीतमानसौ नाम्नातुयुवयोस्तीर्थं
पुण्यंभविष्यतः ६४ नरोवायदिवानारीस्नानमात्रंकरिष्यतः वांछितार्थसमाय
क्तोदुःखयत्रभविष्यतः ६५ डमराख्यश्चमेदेविवियोगिनीकुंडमुत्तमम् ॥०॥

॥०॥ १

२ यत्रसंतिचतुःषष्टियोगिन्यो जलसंस्थिताः सर्वाश्चासिद्धिदायंसास्त्रीणां
चैवविशेषतः १ ॥यस्यामाश्विनेमासिशुक्लपक्षेशुभार्थिभिः स्नातव्यंतत्र
यत्नेनयोगिनीप्रीत्तयेनृभिः २ ईशानेयोगिनीकुंडात्सागरंकुंडमुत्तमम् यत्र
स्नानेनदानेनसर्वान्कामानवाप्नुयात् ३ ॥आश्विनेपौर्णमास्यांयात्रासाम्वत्स
रीभवेत् सागरस्यसमीपेतुवर्त्ततेतीर्थमुत्तमम् ४ सर्वकिल्बिषसंहारकारकंसि
द्धिदायकं धनयज्ञइतिख्यातंसर्वपुण्यप्रदायकं ५ यत्रस्नातंमहादेविदेह

युधो दौर्भाग्यनाशनम् ज्वरादिसर्वरोगाणांनाशनंवांछितार्थदं ६ यत्रस्नानंयत्रकर्त्त
व्यंयत्नेनपुण्यकांक्षिभिः जलमध्येयत्रकर्त्तव्यंनिधिलक्ष्मीयुग्जनं ७ म
ह्यपयन्श्चपयन्श्चशंखोमकरकच्छपो मुकुंदकुंदनीलाश्चसर्वश्वनिधयो
नव ८ एतेषांयुगिकुंडेत्रसंनिधिःसर्वदानद्यो निधीनांतुविशेषेणाह
जावहुफलंयुता ९ लक्ष्मीयीत्येसदाचात्रलक्ष्मीःयज्ञाःविशेषतः
युग्मंवहुविधंदेयंवासांसिविविधानिच १० स्वर्णादिचयथाशक्त्या
वित्तशाठ्यंविवर्जयेत् गुप्तदानंयत्नेनकर्त्तव्यंश्रद्धयापुण्ये ११ कन्यम
हेचतुर्दश्यांस्नानंवहुफलंपुण्यम् श्रद्धयाकरयायुक्तैः कर्त्तव्यंसयत्नतः
१३ माघेकन्यचतुर्दश्यांयात्रासांवत्सरीभवेत् धनार्थीधनमाप्नोतिपुत्रा
र्थीपुत्रमाप्नुयात् १३ मोक्षार्थीमोक्षमाप्नोतितत्किंयदिहनाप्यते यस्तुमो

हान्नरोदिवस्नानेनकरुक्षेत्रेहा १४ तस्यसांवत्सरंपुण्यंधनयज्ञोगहो
प्यति ईशानेधनयज्ञातुतीर्थक्षीरोदकेयिये १५ पुरोपाधनिधयस्था
नेसर्वदुःखविनाशनम् राजादशरथोयत्रपुत्रेष्टिंकृतवान्शुभां १६ दृग्धे
श्वरंशिवंस्थाप्यसर्वकामार्थदायकं शिवाज्ञयाकृतंयज्ञंपुत्रार्थंमुनिभिःसह १७
युत्रैवयज्ञपुरुषोयज्ञकुंडादिनिःसृतः पायसेनयुपूर्णंचपात्रंराज्ञेप्रदत्तवा
न १८ पश्चात्तद्दग्ध्वाग्निनिःसृतास्त्रयानने क्षीरेणायुक्तमुदकंतत्समा
दोदकंस्मृतं १९० क्षीरोदकेनरःस्नात्वादृष्ट्वादृग्धेश्वरंशिवम् सर्वान्कामानवा
प्नोतिपुत्रांश्चवहुपौत्रकान् २० माघेमासेवत्सरीमेकाम्यासर्वपितृप्रियंकरा
शिवनशुल्कपक्षस्यैकादश्यांवरानने २१ तस्मादीशानकोणोदत्तंधनंकृ
दकंम् यत्रस्नानेनदानेनगर्भवासक्षयोभवेत् २२ सर्वदारामचंद्रस्तुत्यत्रा

गत्यवानने दन्तध्यावनकं भद्रेकरोति भ्रातृभिःसह २३ कौंडिन्योवासगाः
कश्चिदेकदात्रसमागताः स्नानंकृत्वातदाचास्पद्यानंततरमानसः २४ वायु
नाप्रेरितंतस्यद्विजस्योत्तमगाजिनम् दन्तध्यावनकुंडेजलेनिपतितंशुभे
२५ जलेस्नास्यप्रभावात्तुदिव्यरूपमवाप्तवत् विमानवरमारूढश्चप्सरोभि
समन्वितः २६ चामरैर्वीज्यमानश्चवैजयंत्यादिभूषितः वीक्ष्यलोकांवि
मानस्थेविस्मयंयापुरंस्तदा २७ तदाराजःस्वयंजाजनज्ञापयन्सर्वतो
जनान् यत्रविप्रर्षभंतंसुरंपरमधार्मिकः २८ कस्त्वंदेवावयुःयाप्तो
कस्मात्त्वंमगतागत कथंसुरस्त्रीसहितःकिंचिकीर्षसितद्वद २९ राम
नंश्रुत्वादेवःप्रोवाचराजानम् तवाऽज्ञात्तनसर्वत्रवाह्याभ्यंतश्चारिणः
३० तथापिकथयिष्येतवभंकथयामियथातथम् श्रूहंपुराभवेराम वैश्यो

रघुकुलोद्भव ३१ चचारयतिकूलंतुवेदस्मरघुनंदन धनगर्वेनमगवन्
वृतनेमविवर्जितः ३२ स्नानदानादिरहितोवैश्याजन्मतःसदा एकदातुत्सं
वंदेजलंदत्तमजानतः ३३ तेनपुण्यप्रभावेनम गतांगतवानहम् चर्ममेसाधु
संगेनकोशलायांसमागतम ३४ जलस्यास्पप्रभावेनदंतध्यावनकुंडके दिव्यंव
पुर्मनोहारिलब्धंतवयुसादृतः ३५ श्रुत्वायमहावाहोत्वत्प्रभावादहंप्रभो
गच्छामिशाश्वतंस्थानंतवदुःखादिवर्जितं ३६ नयत्रशोकोनजरानमृत्युःको
त्रविभ्रमः तत्स्थानेदेवगच्छामित्वत्प्रसादच्चोत्तमः ३७ इत्युक्तोतंपरिक्रम्य
विमानवरमारुहत् श्रुत्वैकरत्नवचितसर्वदेवादिवन्दितम् ३८ गतो८
सौशाश्वतस्थानंरामयत्प्रसादतः पुनरावृतिरहितंशोकमोहविवर्जितम्
३९ चैत्रशुक्लेनवम्यांतुयात्रासांवत्सरीभवेत् तस्मादुत्तरदिग्भागेकु

युधो इमत्तगजेन्द्रकम् ५० तस्मिन्स्नानेनदानेनवांछितंफलमाप्नुयात् चैत्र
मासिमहादेविप्रात्रामलवासरे ५१ तस्माद्उत्तरदिग्भागेस्मरकुंडकं
यिये तत्रस्नात्वानरोश्रीमासर्वान् कामानवाप्नुयात् ५२ राजादशर
थेनात्रस्नात्वालब्धाःसुताःशुभाः ज्याश्विनेपौर्णमास्यांतुयात्रासाम्वत्स
रीशुभे ५३ तस्मादीशानकोणेत्तुधर्मस्थानंशुभप्रदम् यत्रधर्मःसमागत्य
तपस्तेपेसुदुष्करम् ५४ रामस्यदर्शनाकांक्षीस्तुतिंचक्रेमहामतिः धर्मउवा
च नमोरविंदनेत्रायपद्मनाभायतेनमः ५५ जानकीपतयेतुभ्यंरामचंद्ररूप
तेनमः कैशवायनमस्तुभ्यंसीतायाःपतयेनमः ५६ धर्मियियायप्रभवेगोवि
दायनमोनमः श्रीशंकरउवाच रामचंद्रःसमागम्यप्रसन्नान्नाकपान्चितः
५७ धर्मिमाहमहातेजोभक्तानांवांछितार्थदः श्रीरामचंद्रउवाच धर्म

राजयियोसित्वंनामधर्महर्विस ५८ ज्यत्रागत्यतियेलोकास्तेयांवां
छायुदोभव श्रीशंकरउवाच एवमुक्तोधर्मराजोरामचंद्रेणपावति ५९
हर्षेणमहतायुक्तस्तियत्वैश्वर्यदायकः सरयूसलिलेस्नात्वाशुचिर्भू
तमानसः ६० देवंधर्महरिंपश्येत्सर्वपापैःप्रमुच्यते ज्यामादशुल्कप
क्षस्यएकादश्यांवरानने ६१ ज्यस्यसाम्वत्सरीयात्राकर्त्तव्यात्तुविधानतः
तस्माद्दक्षिणादिग्भागेकुंडंहनुमतःप्रिये ६२ ज्यंजनीनंदनोयत्रवांछि
तार्थप्रदायकः तस्यदर्शनमात्रेणकरस्थाःसर्वसिद्धयः ६३ मंगलेमंगलेदे
वियात्रास्यात्प्रतिमासकी तस्माद्दक्षिणादिग्भागेस्वर्गीस्यात्वनिरुत्तमा ६
५ यत्रचकेस्वर्गावरोहंकुर्वेरेवद्युजाद्दयात् ज्यत्रस्नानेनदानेननरा
लक्ष्मीःप्रजायते ६५ कपिलाशतदानस्यफलंप्राप्नोतिमानवः विंद

मात्रंजलंपीत्वास्वकुलंतारयेद्धिसः ५६ नमशोच्योभवेज्ज्ञातबंधूनांम
विमानवः कृतायुर्दक्षिणायेनस्वर्गारोहनैर्वरानने ५७ भ्रूणहत्यादिपा
पानितस्यनश्यंतितत्क्षणात् व्यर्थवाकिंबहूक्तेनभ्रूणगुह्यंचमेप्रिये
५८ स्वर्गारोहनेजन्ममृत्युःकृतायेनयुदक्षिणा श्रद्धयापरयातस्यश्रे
यसोंतोनविद्यते ५९ आश्विनेमासिशुक्लेयादृशम्मासमानकृत्तथा
वैशाषशुक्लद्वादशप्रायात्रामाम्वत्सरीशुभा ६० ॐ

१२ ॐ

तस्यपश्चिमदिग्भागेसुग्रीवकुंडमुत्तमं तस्यदर्शनमात्रेणशत्रो
र्नाशोयशोभवि १ तत्दक्षिणेचंद्रकुंडंदर्शनात्पापनाशनम् कुंडेयोरुभं
योयात्रांपंचम्यांश्रावणीसिते २ वध्वकुंडंशुक्रकुंडंतत्रैवशनिकुंडक

मौमकुंडंस्वस्ववारेज्वरपीडानिवारकं ३ कुंडंबृहस्पतेस्तत्रबुद्धिवैस
द्यकारकं ४ तोदक्षरयेस्नायकुंदारिद्र्यनाशनम् ५ तस्मात्पश्चिमदिग्भा
गेकौशल्याकुंडमुत्तमं तत्रस्नानेनदानेनसर्वसौख्यंप्रजायते ६ भाद्रमा
सिपूर्णिमायांचयोयात्रांशुभप्रदा सुमित्रायास्तथाकुंडंपश्चिमेशुभ
दायकं ७ भरतेनकृतंकुंडंदक्षिणेपापनाशनम् यात्राकुंडत्रयेःकार्याभा
द्रदर्शेशुभावहा ८ श्रीपार्वत्युवाच गयाकूपस्यमाहात्म्यंनदिग्रामस्यच
यथो भरतेनकृतंकुंडंमाहात्म्यंतस्यमेवद ९ श्रीशंकरउवाच कैकेयीकु
डतोदक्षिक्रोशेयोजनसंमिते दक्षिणेप्रागयाकूपःसर्वाभीष्टफलप्रदः १०
ॐ तत्रस्नात्वाचरत्वाचश्राद्धंकृत्वाजितेंद्रियः सर्वान्कामानवाप्नोतिपुत्रवान्जाय
तेनरः ११ तत्रश्राद्धंप्रकर्त्तव्यंनरैः श्रद्धासमन्वितैः गयाकूपेविशेषेणपितृणांद

त्तमश्नयम् ११ पितरस्तस्मतृप्यन्तितृप्तास्तुःसर्वदेवताः त्र्यंबावैसोमवारेगात
त्रश्राद्धंविधानतः १२ पितरंसतोषदंनित्यंमुक्तिमुक्तिप्रयागके एतस्माद्उत्त
रेभागेरम्यंभरतकुंडकम् १३ यत्रस्नात्वानरःपापैर्मुच्यतेनात्रसंशय तत्रदा
नंतथास्नानंसर्वमश्नयत्तावजेत् १४ त्र्यंबंविद्धंदेयंवासोसिविवि
धानिच चैत्रैकत्रम चतुर्दश्यांयात्रासांवत्सरीभवेत् १५ कर्त्तव्यासुप्रय
त्नेनजनैर्धर्मार्थसंयुतैः तस्माद्उत्तरदिग्भागंदिग्रामोवरानने १६ मन्व
न्तरसहस्रैस्तुकाशीवासेनयत्फलम् तत्फलंसमवाप्नोतिनंदिग्रामस्यद
र्शनात् १७ प्रयागेयोनरोगत्वामाघद्वादशंवसेत् तत्फलंसमवाप्नो
तिनंदिग्रामस्यदर्शनात् १८ गयाश्राद्धंकृतंयेनपुरुषोत्तमदर्शनम् त
त्फलंसमवाप्नोतिनंदिग्रामस्यदर्शनात् १९ तस्माद्उत्तरदिग्भागेभैरवोना

मनामतः तंदृष्ट्वासर्वपापेभ्योमुच्यतेनात्रसंशयः २० स्थापितोरामचंद्रेणाकोश
लाद्दक्षिणायवै मार्गशीर्षस्यकृष्णायामष्टम्यांतुस्थानिर्मिता २१ यात्रासांवत्सरी
कार्यासर्वकामर्थसिद्धये ततःसर्वदिशाभागेतीर्थैःसर्वोत्तमोत्तमः २२ पिशाच
मोचनंनामविद्यतेसर्वकामदम् तत्रस्नात्वायदाद्धीमान्पिशाचोनैवजायते
२३ मार्गशीर्षेमुक्लपक्षेचतुर्दश्यांविशेषतः स्नानंतत्रप्रकर्त्तव्यंपिशाचत्वविं
मुक्तये २४ तस्मिंनिद्धोपूर्वभागेमानसंतीर्थमुत्तमम् तत्रस्नानेतदानेनसर्वा
न्कामानवाप्नुयात् २५ नानाविद्धानिपापानिमेरुतुल्यानिवैपुनः तत्रस्नाना
त्क्षयंयांतिनात्रकार्याविचारणा २६ यत्किंचिद्दृश्यतेपापंमानसंकायिकं
त्तथा वाचिकंचत्तथापापंस्नानतोयातिसंक्षयं २७ भाद्रेमासिसदाकार्या
चौरीमास्यांविशेषतः यात्रासांवत्सरीभद्रेपुण्यवृद्धिर्विशेषतः २८ तस्मा

दक्षिणादिग्भागेवर्त्ततेतत्सदानदी महापुण्यामहाश्रेष्ठामहापातकनाशिनी
२७ यस्यास्तीरेसदारम्यसर्वकामफलप्रदे नानाविद्यानिस्थानानिमुनीनां
भावितात्मानां ३० माराङ्व्यस्यमुनेःस्थानवर्त्ततेपापनाशनम् तत्रमाराङ्व्य
मुनीनातपस्तेयेमहद्भुवम् ३१ यत्प्रभावात्प्रतीर्थंपावनंपुण्यवर्द्धनम् तत्स
र्वंगौतमस्थानंपावनंपापनाशनम् ३२ तत्सर्वंव्यवनस्यास्तिपराशरमुनेस्ततः म
र्गशीर्षेपंचदश्यांस्नानंवांछितदायकम् ३३ पश्चिमेतुगयाकूपाज्जटाकुंड
मुनुत्तमम् यत्रगामाद्विभिःसर्वैःवपनंकारितंप्रिये ३४ तत्रस्नानेनदानेन
सर्वान्कामानवाप्नुयात् नैत्रेकल्मचत्तुर्दश्यांयात्रासाम्वत्सरीभवेत् ३५
च्यास्तीकस्यततःस्थानंपश्चिमेदिग्विराजते तत्पदर्शनमात्रेणापि
भीर्नैवजायते ३६ ततोरमणकंस्थानंदस्यापापैःप्रमुच्यते ततःपश्चिमदिग्भा

गयोजनद्वयंमिते ३७ संगमंवर्त्ततेदेविसर्वपापप्रणाशनम् तत्रस्नानात्तुय
त्पुण्यंप्रजातत्कथयामिते ३८ अश्वमेधसहस्रस्यवाजपेयशतस्यच रा
जसूयसहस्रस्यफलंयाप्नोतिमानवः ३९ कुरुक्षेत्रेमहाक्षेत्रेराहुग्रस्तेदि
वाकरे तत्फलंस्नानदानाभ्यांसंगमेतत्समंभवेत् ५० अमायांपौर्णमास्यां च
द्वादश्यामुभयोरपि ग्रहणेचव्यतीपातेस्नानंवैसमंविदुः ५१ तिष्ठेद्युग
सहस्रंतुपादेनैकेनयःपुमान् विधिवत्संगमेयोभ्यास्नायात्सचविशिष्यते ५२
लंवतेवांछितंशीघ्रंतस्यतुयुगानामयुतंनरः अत्रस्नानेनदानेनपौष्कलंचविशि
ष्यते ५३ दशकोटिसहस्राणिदशकोटिशतानिच सरय्वर्घरयोःसंगेती ५
र्थानिसंतिपावंति ५५ देवतानांमुनीनांचसिद्धानांयोगिनांतथा वृद्धविप्र ५
शिवानांचसानिध्यंसंगमेशुभे ५५ तस्मिन्संगसलिलेनरःस्नात्वाविधान

तः संतर्प्यपित्रन्देवान्दत्वादानंस्वशक्तितः ५६ हुत्वावैश्वमन्त्रेणावि
श्लोकंव्रजेन्नरः वैशेमासेविशेषेणास्नानंबहुफलंस्मृतं ५७ तस्मात्स
र्वयत्नेनसंगमेस्नानमाचरेत् वाह्मणाःक्षत्रियोवैश्यःशूद्रोवावर्णाश्रम
रः ५८ सयातिब्रह्मणःस्थानंपुनरावृत्तिवर्जितम् वैशेमासेतुयोदद्यात्प
तायदीपमुत्तमम् ५९ विधिवत्श्रद्धयादेविष्णुरतस्मात्पियत्फलं ना
नाजन्मार्जितंपापंस्नानंवायदिवाबहु ६० तत्सर्वंभस्मसाद्यातितूलराशि
धियानलैः क्षयारोगप्रमैश्वर्यंसंततिसौख्यमुत्तमम् ६१ प्राप्नोतिसकलं
राज्यंदीपदानेनसंशये पस्तुमुक्तवतदंशपापोवंचयत्नतोव्रती ६२ जागर
णंकृत्वेदंगीतंस्तवनंहरेः होमंचकारयेद्विप्रैर्नियतात्माशुचिव्र
तः ६३ वैश्यवोविष्णुपूजांचकुर्वन्शृणुवन्हरेःकथाम् गीतवादित्रन

स्तैश्चविष्णुसंतोषकारकैः ६४ कथाभिःपुराणयुक्ताभिःक्षपयेत्सर्वरीनरः ततः
प्रभातेविमलेस्नात्वाविधिवदादरात् ६५ विप्रंसंपूज्यविप्रोक्तंदद्यात्सर्वा
दिशक्तितः गावश्चानंचवासांसितूरंगंगजमुत्तमम् ६६ संगमेविधिवद्या
त्सयातिपरमांगतिं वर्षैस्तकर्त्तव्यायात्राद्यमार्थेतत्परैः ६७ सर्वतीर्थावगाहस्फ
लंयादृक्कुरुक्षेत्रेतादृक्फलंनरैःसम्यक्भवेत्संगममज्जनात् ६८ पुराकृ
तयुगेदेविपृथिव्युद्धरणोकृतम् तत्रनिःप्रादितंतीर्थंवाराहेणमहात्मना ६९
हत्वादत्यंहिरण्याक्षंपृथिवीस्थापनंकृते यत्रदेवाःसगंधर्वाहर्षनिर्भरमान
साः ७० समागत्यस्तुतिंचक्रुर्यज्ञवाराहरूपिणे देवाऊचुः देवादिदेवायनमो न
मःप्रमोश्रीयज्ञवाराहभयापहारिणो स्वदृष्ट्यार्द्यतमहीपुवर्त्तिनेकृपासमुद्रा
यवरप्रदायिने ७१ श्रीयज्ञवाराहउवाच किंवोमतंसिद्धदेवामत्तस्तत्प्राप्यतां

ध्रुवं संगमेत्रमहाक्षेत्रेमुक्तिमुक्तिप्रदायिके ५२ देवाऊचुः शत्रुतोनभयं
तस्यनचैवैद्यविद्योजनं संगमेमज्जनात्पुसोगर्भवासक्षयोभवेत् ५३ यज्ञ
वाराहउवाच एवमस्तुसदादेवाःसंगमःपापनाशनः धर्मार्थकाममोक्षाणा
यात्रिस्तत्रनसंशयः ५५ श्रुतिश्रुत्वातदादेवागंधर्वामुनयस्तथा तत्रैवनि
वसंतिस्मसभांकृत्वाविधानतः ५५ संगमात्सर्वभागेतुधत्तेचास्तीर्थ
मुत्तमम् वात्सस्यचमनेःशापात्कुरुपापसरसांवरा ५६ सौदर्यंचगताभद्रे
धृताचीसरयूजले तत्रस्नानंचदेवेशियःकुर्यादिधिपूर्वकम् ५७ सौदर्यं
परमंतस्यभवेत्तत्रनसंशयः पौषेशुक्लचतुर्दशीपौत्रासाम्वत्सरीभवेत् ५८

माहात्म्येचतुर्दशोऽध्यायः १४

श्रीपर्वत्युवाच शंकरार्धशरीरेशदेवानांवाघजगत्प्रभो १ श्रीशंकरउवाच

चतुर्दश्यांयात्रास्यात्प्रतिमासिकी १० मरुस्थानंततोभद्रेयत्रपुराणमनोरमा नदी
वहतिपापघ्नीमुक्तिमुक्तिप्रदायिका ११ चैत्रेमासिपूर्णिमायांयात्रास्याम्वत्स
रोप्रिये देवैर्यक्षैस्तथानागैःकिन्नरैश्चनरैस्तथा १२ अन्यैरपिमहादेविकृता
यात्रामुमार्थिभिः यद्यत्कामयतेतत्तंसर्वंसिद्धिमाप्नुयात् १३ नरेणारधुणात
त्रकृतोयज्ञोविधानतः अन्यैरपिकृताभद्रेश्रीरामेणाश्वमेधका १५ बहवोमो
क्षितावियागावोदत्वाविधानतः ब्राह्मणाश्चैवगावश्चत्रयमेकंद्विधाकृतं
१५ एकत्रमन्त्रातिष्ठंतिहविरेकत्रतिष्ठति ब्राह्मणाजंगमंतीर्थंनिर्मितंसर्वका
मिकं १६ यथांवाक्षोदकेनैवमुच्यन्तिप्रतिनोजनाः सर्वेषामेवदेवानांब्राह्म
णास्तृप्तियाप्तिये १७ गावःपवित्रमतुलंगावोमंगलमुत्तमम् यासांरधुरीत्थित्तो
रेणुर्गंगावारिसमोभवेत् १८ दीप्यमानाश्चताःस्थानंत्यंतिपितृदेवताः रोरू

गोकुलादीनितीर्थानियुगपन्मायतनानिच तेषांवक्ष्यामिमाहात्म्यंतवप्रीत्या
वरानने २ गोकुलायांमहातीर्थेश्रीकुण्डमितिविश्रुतं श्रीकुण्डसंनिधौ
देविमहालक्ष्मीर्विराजते ३ स्नात्वाश्रीकुंडतीर्थेतुसंपूज्यजगदंबिकाम्
पितॄन्संतर्प्यविधिवत्तीर्थेश्रीकुंडसंज्ञिके ४ दत्वादानानिविधिवद्दत्त्वाक्षमा
परिमुच्यते लक्ष्मीक्षेत्रंमहापीठंसाधकानांसुसिद्धिदम् ५ साधयेत्तत्रमन्त्रा द्वि ५
न्नरःसिद्धिमवाप्नुयात् महालक्ष्मीपीठसमंनान्यत्रलक्ष्मीकांपरं ६ महा
लक्ष्म्यर्चनंपुराप्तंत्रयाज्ञाकृत्तान्नाणा सफलंजितेहविधिवत्पूजनात्सज्जनम्
वति ७ ततोगोकुटिलानद्यादर्शनंदुःखनाशनम् तत्रस्नेश्वरीदेवीविष्णु
ज्याक्ष्यानत ८ भविष्यकथयेत्स्वप्नेभक्तस्यागेशुभाशुभं ज्ञथापिप्रत्ययस्त
त्रकार्यएवविजानता ९ मृतंभाविभवत्सर्वंवदेत्स्वप्नेश्वरीनिशि ज्ञत्र्यम्बंच

पतेचप्राप्तानिदारिद्र्याधिभिःसह १० सर्वहिंसाप्यहिंसास्याद्धिंसान्यत्रस
डस्तरा योजंतूनामापुःस्वर्थंहिनास्तिज्ञानदर्वलः २० दुराचारस्यतस्येह न
रमत्रापिसुखंक्वचित् जीवहीनोयथादेहोभूषितोपिनशोभते २१ तथेश्व
रंविनायज्ञःश्मशानमिवजायतेतस्मात्सर्वप्रकारेणयज्ञेशःपूज्यतेसदा
२२ ज्ञत्रतीर्थानिसर्वाणिदेवाःसर्वेसवासवाः सदातिष्ठंतिभोदेविसर्वार्थ
फलदायकाः २३ चैत्रमासेसमारांकायांसमागत्यशुभार्थिभिः नरैर्मनो
रमायांतुयैःकृतंपित्रुतर्पणम् २५ तारितास्तैःपितरस्तेस्तुमातृमातामहाद्यः
जन्मातरशतंसाग्रंयत्किंचितदुःकृतंकृतं २४ तत्सर्वंविलयंयातिस्नानदा
नैर्नसंशयः योयोमनोरथोयस्यत्तत्तदत्तेमनोरमा २६ ततोग्रहगमरेषायामा
हात्म्यंतन्निबोधमे. यस्यादर्शनमात्रेणायमलोकेनपश्यति २७ तावत्

त्र्यो महापापचयःशरीरशरीरिणास्तिवतिनिर्विशंकः यावत्कृतंस्नानमथोनभद्रा
मस्परेषाप्रतिमासिचैत्रे २८ योदिमत्रयमपिप्रयत्नतःस्नानदानमपया
तिचैत्रके मासिदेविमुदितोविचारवान्मानवोऽघनिचयोर्विमुच्यते २९
इद्विजाःस्वेदजावापिये डजाश्चेजरायुजाः रामरेषासमासाद्यमुक्ताश्चिरम्
पुरंययुः ३० येदृक्ष्यंतिसदाभक्त्यारामरेषासमागताः तेप्रयास्यंतिचनंद्यान्य
मापुरारोग्यमेवच ३१ कलत्रपुत्रपौत्राद्यिगुणाकीर्तिसुखादिकम् राजाविज
यमाप्नोतिशत्रुःसर्वमवापुयात् ३२ चैत्रेमासित्रयोदश्यांश्रुल्कायांचवि
शेषतः यात्रासाम्बस्मरीकाण्यांभुक्तिमुक्तिप्रदायिका ३३ त्र्यन्यान्यपिचती
र्थानिसंतिदेविसहस्रशः मयायोक्तानिसंक्षेपात्ततोग्रतीर्थमुत्तमं ३५ ततः
श्रृंगऋषेःस्थानंपवित्रंपापनाशनं पुत्रप्राप्तिकरंपुंसांदर्शनादघनाशनम् ५०

३४ यानशृंगऋषेःस्थानंसमागत्यनरोनरः कृत्तोमहोपसर्गेभ्यस्तस्यशांति
र्दृढात्मनः ३५ विभांडकसुतोप्यत्रवर्त्ततेसर्वदाप्रिये तंप्रणाम्यनरोभक्त्याविप
दब्धौनमज्जति ३७ मार्गशीर्षस्यशुल्कायामेकादश्यांवरानने यात्रासा
म्यस्मरीकाख्यापुत्रपौत्रप्रदायिनी ३८ श्रीपार्वत्युवाच रामकुंडस्यमाहा
त्म्यंसीताकुंडस्यचप्रभो वदमेकृपयानाथदीनानाथदयाकर ३९ श्रीशंक
रउवाच धन्यासिकृतकृत्यासिप्रियापियतमासिमे श्रीरामस्यचसीताया
माहात्म्यंश्रृणुकुंडयोः ५० संक्षेपेणामहादेवितवप्रीत्यावदाम्यहम् तयोः
स्नानफलंयत्स्यात्तत्प्रातोनैवविद्यते ५१ वक्तुंशक्तिपुरुषोनचवर्षशते
रपि सर्वात्मनातुस्नात्वातयोःस्नानंसमाचरेत् ५२ वाङ्मनादिकृतंपापं श्रृंग
मक्षेत्रादिदानतः यत्फलंजायतेतस्यात्तत्फलंस्नानमात्रतः ५३ त्र्यत्रैवोदा

रतीमितिहासंपुरातनं ब्राह्मणाः श्रुतिसंपन्नोब्रह्मदत्तोमहामतिः ५५ वि
चचारमहींमेतांशाकमूलफलाशनः गंगाचयमुनांचैवगोमतीमयगंडकी
५६ शतद्रुचपयोष्णीचचन्द्रभागांसरस्वतीम् ययागंतमदांचैवसोणांचैवम
हानदं ५७ गयांचविंध्यतीर्थानिहिमवत्प्रस्रवयानिच त्र्याश्रमेयुचयानिस्थ
नैमिषेपुष्करेणीच ५७ कुरुक्षेत्रेचयानिस्युःसचचारयथाविधिः त्र्युन्पा
निचमहातेजास्तीर्थानिसुसमाहितः ५८ कदाचित्प्रापूवानधीरोब्रह्मदत्तोब्र
कुंडयोः रामकुंडेप्रसन्नात्मायथानान्यंचवेतथा ५९ स्नात्वाकुंडेतुरामस्यती
त्तांकुंडेतथैवच मनःप्रसादमगमत्तस्मतत्रमहात्मनः ६० ततोयोगंसमाद्रि
श्रित्यविप्रस्तुकृतमानसः प्राणायामैःस्वकंदेहंपरित्यज्यदिवंगतः ६१ विमा
नेनातिमहतासेवितश्चाप्सरोगणैः रामकुंडप्रभावेनब्रह्मसायोज्यमीयिवा

न ६२ इत्येतत्कथितंदेविमाहात्म्यंकुंडयोस्तयोः यःपठेच्छृणुयान्नित्यंस्वर्गलो
कंसगच्छति ६३ ॐ इतिपद्मपुराणेकोशलखंडेऽयोध्यामाहात्म्येपंचद
शोऽध्यायः १५ ॐ श्रीपार्वत्युवाच भगवन्नामचेदस्यपर्य्यायसर्वसमागताः वा
नाराद्यसाध्येवतेषांस्थानानिमेवद १ श्रीशंकरउवाच त्र्याज्जनेयोरामचं
द्रमेतद्वचनमब्रवीत् स्थानमिक्ष्वाकुतिलयोराद्यसोपिविभीषण २ श्रीराम
द्रउवाच पूर्वद्वारेसदातिष्ठवायुपुत्रममाज्ञया तथातिष्ठतुसुग्रीवोदक्षिणो
तवमारुते ३ सुग्रीवस्यसमीपेतुत्र्यंगदोपिप्रतिष्ठतु नलनीलौप्रतिष्ठेतांदक्षि
णाद्वारियीतितः ४ सुषेनवानरश्चैवोनवरत्नस्यपर्वतः नवरत्नादुत्तरेतुगवा
क्षोनामवानरः ५ दर्गस्यपश्चिमद्वारिदधिवक्त्रःप्रतिष्ठतु ततःशतबलिर्वीरस्त
दग्नेगंधमादनः ६ ऋषभःसरमश्चैवपनसोप्पवतिष्ठतु उत्तरेद्वारिशतप्र

तिष्ठतु विभीषणाः ७ विभीषणास्यमहिषीसरमानामराक्षसी ततः पूर्वदिशा
भागेप्रतिष्ठतुपूजिता ८ रक्षणंधर्मशीलानामरक्षणंदुश्चेतसां करोतुस
मानिस्पंकोशलायांयहर्षिता ९ ततोविघ्नेशकोदेवोपूर्वभागेवतिष्ठतु यस्य
दर्शनतोनरणांविघ्नलेशोनविद्यते १० तस्मात्सर्वदिशाभागेवीरःपिंडारकोव
ली कोशलारक्षणंदक्षोदक्षताडनतत्परः ११ ततःसर्वदिशाभागेद्विविदोपि
प्रतिष्ठतु इशान्यकोणकेमैन्दोवृद्धिमानवतिष्ठतु १२ ततोदक्षिणादिग्भागेजां
ववानवतिष्ठतु तस्माद्दक्षिणतोवीरकेशरीचावतिष्ठतु १३ एवंसर्वेचवलि
नस्तिष्ठंतुममशासनात् श्रीपार्वत्युवाच सहस्रध्यातीर्थस्यनामयच्छोका
विश्रुतम् १५ कुंडंचलक्ष्मणास्येतिकारणंवदमेप्रभो श्रीशंकरउवाच केना
पिकारणेनासौरामोलक्ष्मणमब्रवीत् १५ यत्रेदंगच्छसौमित्रेमामनुक्रमसंयम

शयः एवमुक्तेरघुश्रेष्ठःस्वप्नाकुलविलोचनः १६ रामंयद्दक्षिणीकृत्यप्र
णम्यपुनःपुनः ततोगात्सरयूतीरमावशंसकृताञ्जलिः १७ नवद्वारणी
संयम्यमद्दियाणामध्वायम् देवाश्चलक्ष्मणापुष्पैस्तुष्टुवुश्चसमाकिरन् १८
तदर्धशेषनागोपिक्षोणीमित्वासमागतः गृहीत्वालक्ष्मणंशक्रःस्वर्गलो
कमथागमत् १९ श्रुतोलक्ष्मणकुंडंविख्यातंभुवनत्रयम् यत्रैलक्ष्म
णकेकुंडेवैशाखेमासिमानवः २० समागत्यकृतस्नानःसर्वपापैःप्रमुच्यते
सर्वसौभाग्यसहितःसर्वसौख्यसमन्वितः पुत्रपौत्रयुक्तोमर्त्योनरकंनैवप
श्यति २१ ॐ राणीकोशलखंडेऽयोध्यामाहात्म्येयोऽशी
ऽध्यायः १६ ॐ श्रीपार्वत्युवाच देवदेवमहादेवसंशयंछिंधिमेप्रभो
वारत्रयमयोध्येयंकेनकेनविलंगता १ शंकरउवाच शृणुदेवियथावृ

मिगुह्याङ्गुलतरंप्रिये ज्यायोज्येयंमहाभागप्रायेनयेनदिवंगता २ ज्यायोज्ये
यंसमाख्याताययेन्द्रस्यामरावती सुवर्णामंदिरैश्चैनानारत्नविभूषि
तैः ३ तस्याश्चित्यसमंकासीशोभिताचचतुष्पथा नानाजनपदाकीर्णाना
नाद्रव्यसमृद्धिमती ४ उत्तुंगतोरणैस्तुंगैरमणीयामहापुरी शांतिकैःप्रोच्चि
कैर्हर्म्यैर्महासौभाग्यदायकैः ५ दिव्यगन्धापुरीरम्यावेश्ववनिविभू
षिता सर्वयज्ञसमाकीर्णाचतुर्वर्णफलप्रदा ६ चतुर्वर्णसमायुक्तानाना
नाद्रव्यसमाकुला वापीकूपतडागाद्यैःसमारामैरलंकृता ७ गीतनृत्यमहो
त्सवापुरीरत्नोपशोभिता एकस्मिन्दिवसेरामोदिग्सर्वानथाब्रवीत् ८
मयासार्द्धंयेयातेतिराद्यसाःसन्तिवानराः श्रुत्वायोचुरथेदंसर्ववा
नरराक्षसाः ९ तवानुगमनेविद्धिनिश्चितार्थान्हिनःयो श्रूयाते

यादृङ्नवाक्यंसश्रुत्वानरराक्षसाम् १० विभीषणमुवाचेदंवचनंदृढसादरं धर्मि
ष्ठतिष्ठरायावत्पुत्रजास्तावत्पुरापिसे ११ वचनाद्राक्षसेंद्राज्यंशाधितोसिममो
परि नकिंचिदुत्तरंवाक्यंत्वयामत्प्रियकारणात् १२ एवंविभीषणमुक्त्वारुदन्
न्तमथाब्रवीत् प्राहतेवंचिरंजीवममाज्ञांनमलंकुरुथाः १३ जाम्बवन्तमथोवाचप
त्रिवत्त्वंदापरांतरे प्रयासार्द्धंभवेच्छ्रेयत्किंचित्कारणान्तरे १४ ततःपौरजना
सर्वेयत्पुरःप्राञ्जलिस्थिताः गच्छन्तमनुगच्छामोयेनगच्छसिराघवः १५ सपुत्र
दाराकाकुत्स्थस्यनुगावामत्वत्पथे भक्तंपौरजनंसर्ववादमित्याहराघवः १६ सांत
पुरश्चभरतःशत्रुघ्नसहितौयथौ यानिभूतानिनगरेश्वन्तरिक्षगतान्यपि १७ राघ
वंतान्यनुपपुःस्वर्गद्वारमुपस्थितं यानिपश्यन्तिभूतानिस्थानगानिचरागिच १८
सर्वसत्वानिगमनेमतिंकुर्वंतितान्यपि नासीत्सूक्ष्ममयोध्यायांसूक्ष्ममपि

किंचन १७ यद्ब्रह्मवेनानुयातिस्वर्गप्रस्थानमागतम् ॥ यद्ब्रह्मर्द्धियोजनंगत्वान
दीप्रश्चान्मुखोपयो २० सूर्य्यपुरुषसन्निभोटदर्शरघुनन्दनः सरयूसलि
लेरामःपद्मासमुपचक्रमे २१ ॥ यथागतस्तत्रपितामहोमहान्देवाश्चसर्वे
ऋषयश्चसिद्धाः विमानकोटीभिरपारमानंसमावृतंखसुरदेवताभिः २२ ववु
श्चवाताश्चसुगन्धवन्तोववर्षवद्यिःकुसुमावलीनां उपस्थितोदेवमदंगनाटै
र्गायत्सुविद्याध्वरकिन्नरेषु २३ वृत्रातथाप्राहकृताञ्जलिस्थरामंपरात्मनम्पर
मेश्वरस्त्वं विद्मुःसदानंदमयोसिपूर्णाजानासितत्वंनिजमैशमेकं २४ तथा
पियास्मप्रमाखिलेशकृतंवरोभक्तपरोसिनिद्धन् त्वंभ्रातृभिर्वैश्मवमेक
मार्यंयविशदेहंपरिपाहिदेवान २५ त्वमेवदेवाधिपतिश्चविद्मुजानंति
नत्वांपुरुषोविनामा समस्तकृत्वस्तुनमोनमस्तेपुमीश्वदेवेशपुनर्नमस्ते २६

पितामहप्रार्थनयासदेवपश्यत्सदेवेयमहाप्रकाशः मुदंश्चचक्रेपिदि
वौकसांसवमस्वचक्रारिद्युतश्चतभुजः २७ ततोविद्मुतनुदेवाःप्रजयन्तः
पुरोत्तमं साध्यामरुद्गणाश्चेवसेंद्राश्चाग्निपुरोगमाः २८ येचार्हव्यान्न
पितृगणाः गन्धर्वाप्सरसस्तथा साध्यसाध्वितित्तसर्वेत्रिदिवस्थावभाषिरे
२९ ॥ अथविद्मुर्महातेजाः पितामहमुवाचह एषालोकेजनोध्यानां
दातुमिच्छामिसुव्रत ३० इमेतसर्वेमत्स्नेहादनुजात्ताःसमानवाः भक्ताश्च
भक्तिमन्तश्चयत्तमानोपिसर्वशः ३१ तच्छ्रुत्वातस्यवचनंब्रह्मलोके
श्वरोब्रवीत ॥ इतिश्रीपद्मपुराणेकोशलखंडेऽयोध्यामाहात्म्येसप्तद
शोऽध्यायः १७ ॥ लोकसंतानकंनामप्रापुर्यात्समुदाहृतं पश्चतिर्यगा
नप्यत्रारामेवानुचिन्तयन् १ प्राणास्त्यक्त्वेतिभक्तोवेसस्वर्गेस्यफलंल

मेत सर्ववसंतसंतानंब्रह्मलोकादनन्तरम् २ तत्रावुवतिदेवेशोगोप्रतारमुपस्थित
मजनःसरयूमेजेपरिप्लाविक्रवः ३ अविगाह्यजलंसर्वप्राणास्त्यक्त्वा
प्रहर्षिताः ४ मानुषंदेहमुत्सृज्यतेविमानान्यधिरुरुहुत तिर्यग्योनिगताश्चये च
विशवसरयूंतदा ५ देहत्यागाच्चतेतत्रप्रभाकरवपुर्धराः तथान्यान्यपिसत्वानि
स्थावराणिचराणिच ६ प्राप्यतत्तोयममलंस्वलोकमुपागमन् तस्मिंस्तत्रसमाप
न्नावानरास्तत्रराक्षसाः ७ तेपिप्रविविशुःसर्वेदेहानाक्षिप्यवैतदाः ततःस्वर्गताः
सर्वेसत्वालोकगुरुंविभुं ८ जगामत्रिदशैःसार्द्धंरामोरुद्योमहामतिः यद्गोप्र
तारसदृशःप्रमर्दीभरन्निमज्जनात् ९ गोप्रतारमितिख्यातंतेनतत्तीर्थमुविपप्रथे गो
प्रतारसमंतीर्थंनभूतंनभविष्यति १० यत्रप्रयागराजोपिस्नातुमायातिकार्त्तिके
वाराणास्यायथायादेविवर्त्ततेमणिकर्णिका ११ उज्जयिन्यायथायातीर्थंमहाक
ल

निकेतनं नैमिषेचक्रवापीतुयथातीर्थोत्तमोत्तमः १२ अयोध्यायांतथा
तीर्थंगोप्रतारमितिस्मृत यानिकानिचत्तीर्थानिभूमौदिव्यानिसंवृते १३
कार्त्तिकंजातानिसर्वाणिगोप्रतारेवसंतिवै कार्त्तिकेप्राप्यगर्जंतितीर्थानिसकला
न्यपि १५ गोप्रतारेगमिष्यामिपापंनश्यन्तिनस्ततः कार्त्तिकेमासिदेवेशिसर्व
देवाःसवासवाः १४ स्नातुमायांत्ययोध्यायांगोप्रतारेविशेषतः गोप्रतारेनरःस्ना
त्वादृष्ट्वागुरुंहरिंविभुं १६ सर्वपापैःप्रमुच्येतनात्रकार्य्याविचारणा विस्मृ
तिर्दर्शनंविप्राणांप्रजनंचविशेषतः १७ विप्रायवेदविदुषेनियमव्रतशालिने
ब्राह्मणायातिश्रद्धयेविष्णुप्रीत्यैयत्वते १८ अन्नंवहुविधंदेयंवासांसिविवि
धानिच यतव्यानिदरैःप्रीत्यैभक्त्यापरमयायुतैः १९ नानाविधानितीर्थानि
भुविसंतिनिरंतरं गोप्रतारप्रतान्यूचुःकलानार्हतियोडशी २० स्वल्पमल्पंच

दाद्या दास्यगोवेदप्रारंगे शुभांगतिमवाप्नोतिवन्ध्वचैवदीप्यते २१ गो
प्रतारणमिदंतीर्थंत्रिलोकेविश्रुतेप्रिये दत्वान्नंचविधानेननरस्यांभि
जायते २२ तत्रस्नानंचयःकुर्य्यादिप्रान्सर्त्तर्पयेन्नरः सौत्रामणीश्वमज्ञस्य
फलंयाप्नोतिमानवः २३ एकाहारस्तुपप्तिष्ठेन्मासंतत्रयतव्रते यावज्जीवक्र
तंपापंशीघ्रंहित्स्यनस्यति २४ ग्रयज्ञिप्रवेशंयेकुर्य्युःगोयुतारेविधानतः तेवि
शंतिमुखंविस्मोर्निसंदिग्धंतपोधने २५ कुर्वंत्यनशनंपापंविस्मृतंत्रासु
निश्चिंताः नतेषांपुनरावर्तिःकल्पकोटिशतैरपि २६ ग्रथचैवेद्यस्तुगोवि
देगोप्रतारेहिमानवः दशयज्ञसमंपुण्यंगोप्रतारेहिलभ्यते २७ ग्रत्यम्बुतमि
देस्थानंत्रैलोक्येपरिकिर्त्तितम् कार्त्तिक्यांतुविशेषेणस्नानंवांछितदायकं य
स्वर्गद्वारेनरःस्नात्वाशतयज्ञफलंलभेत् गोप्रतारेविधानेनशतयज्ञफलं

विकम २८ स्वर्णंचान्नंचवासांसियोदद्याकुड्यान्वितः सतीर्थेपर्वणि
ग्रक्षयंफलंचाश्नुतेमश्नुते ३० यस्तुभुल्कचतुर्दश्यांरात्रौजागरणंचरेत् उ
पोषितःशुचिस्नातोविस्मुपंजनतत्परः ३१ दीपंदद्यात्प्रयत्नेननैवेद्यंवि
ध्युपूर्वकं पौर्णमास्यांप्रभातेतुस्नात्वानिर्मलमानसः ३२ हरिंसंपूज्य
विधिवद्विध्यायन्श्राद्धमाचरेत् दत्वान्नंचयथाशक्त्यासंतोष्यब्राह्मणां
स्तथा ३३ वस्त्रादिनिष्कलंकारैःसंपूज्यद्विजंपतिं विभुंगुरुंहरिंध्यात्वा
पूजयेच्चविशेषतः ३४ नमस्कृत्वाततस्तीर्थंशुचिस्तकृतमानसः सत्यशौ
चंश्रुत्तंविद्यासुशीलंचक्षमार्जवं ३५ सर्वंचनिष्फलंतस्यनागतोगोप्र
तारके पुष्करेयुनरोयातिकार्त्तिक्यांकार्त्तिकायुते ३६ तत्फलंसमवाप्नो
तिगोप्रतारेतुमज्जनात् मथुरायांकल्पमेकंवसतेमानवोयदि ३७ तत्फ

संसमवाप्नोतिगोप्रतारेतुमज्जनात् अयंसावसतेयस्तुकल्पकोटिसहस्र
कं ३० तत्फलंसमवाप्नोतिगोप्रतारेतुमज्जनात् यश्चिवर्षसहस्राणिभागी
रथ्यावगाहनम् ३१ तत्फलंसमवाप्नोतिगोप्रतारेतुमज्जनात्॥ ः०॥इतिश्रीम
न्महापुराणेकोशलखंडेअयोध्यामाहात्म्येऽष्टाविंशोऽध्यायः॥२८॥ ः०॥श्रीशंकरउवाच॥ए८
इक्ष्वाकुवंशएवोक्तोयासीत्त्रेतायुगेपुरा धर्मात्माप्यखिलोपालःप्रोत्सन्नकी
र्त्तिर्विजनः १ नदुर्भिक्षंनचव्याधिर्नाकालेमरणंनरा नाधर्मरुचयःपौरास्त
स्मिन्शासतिपार्थिवे २ नाधयोव्याधयःकैश्चिन्नापेनार्जितंधनं हरिश्च
द्रस्यराजर्षिवंराज्यंवभूवह ३ तेनराज्ञापुरीचेयंनीतास्वर्गतिरानने हरिश्च
द्रामहातेजाःसत्यधर्मसमन्वितः ४ अयोध्यानगरीचेयंनरनारीसमाव
ता हरिश्चन्द्रस्यसत्येनस्वर्गंनीतावरानने ५ ययाक्रांतंगदेनाथस्वर्गं

नीतयथाशुभा राजाऽक्रांतंगदेवीरेविश्रुतप्रायणाः ६ अयोध्यायां
महापुर्यांपालयामासप्रजाः पुत्रोधर्मांगदस्तस्यसर्वधर्मसमन्वितः ७ स
एकवक्त्रविद्यश्चपितृभक्तिसमन्वितः पत्नीपतिव्रतातस्यसौभाग्यगुणा
संयुता ८ मुक्त्वासुचिरंराज्यंपुत्रदारैःसमावृतः जगामविष्णुसान्निध्यं
विष्णुभक्तिरदोन्नरः ए० नारदस्योपदेशेनव्रतमेकादशीकृतं तेनराज्ञा
महादेवियैःसार्द्धंसमुक्तिकृम १० तेनपुन्यप्रभावेनकोशलाऋिष्टिंगता
विमानस्थातदादेवाःपुष्पवृष्टिमुचोदिवि ११ ऋक्षांगदोमिराजार्षिःसिद्ध
गंधर्वसेवितः विमानंवरमारुह्यपत्नीपुत्रसमन्वितः १२ सरुपोरजनैर्दृष्टो
वैष्णवोनरपत्तमः जगामवैष्णवस्थानंयोगिनामपिदुर्लभम् १३ एतत्तेक
थितंदेविकिमन्यत्परिपृछसि श्रीपार्वत्युवाच स्थानंगुह्यंत्वयोक्तंमु

क्तिमुक्तिदं १३ महात्मंतस्यमेप्रीत्यावदनाब्जकृपानिध्ये श्रीशंकरउवाच
शृणुगुप्तहरेर्विस्मानमाहात्म्यमुत्तमम् १४ यस्यदर्शनमात्रेणातरत्संसा
रसागरात् महात्मंतवस्यभोदेविविष्णुनासमुदीरितं १५ देवानांप्रीतयेगुप्त
स्थानमेतत्प्रकाशितम् देवान्प्रतिभगवानुवाच मदीयंगात्संस्थानंख्यातिंगमि
ष्यति १७ श्रयेयःप्राणिनांश्रेयःदानेदद्याज्जितेन्द्रियः सर्वगीमतुलंप्राप्य
नशोचतिकदाचन १८ श्रत्रमत्प्रीतयेदेयंज्ञानिभिर्धर्मतत्परैः दात्वागोःप्र
यत्नेनसवत्साविधिपूर्वकम् १९० स्वर्णशृंगीरौप्यखुरावस्त्रढ्यसमावृता
कांस्योपदोहनाताम्रपृष्ठीवहुगुणान्विता २० वालपुत्रकाचनव्याचवंटाचाम
रभूषिता श्रर्चितागंधपुष्पाद्यैःसुप्रसन्नाचनिर्व्रणा २१ द्विजायवेदविदु
षेनिर्मत्सायगुणात्मने विष्णुभक्तायविज्ञायश्रीनृसिंहरतायच २२ मत्प्री

तयेत्रदत्तव्यानिर्मत्सेनांतरात्मना भुक्तिमुक्त्यादात्रनात्रकार्य्याविचारणा
२३ देवाभवन्तोमत्प्रीतैयात्रांकुर्वन्तुसत्तमाः गायतेनरःस्नात्वादृष्ट्वागुप्तहरिंवि
भुं २४ सर्वपापैःप्रमुच्येतनात्रकार्य्याविचारणा श्रीशंकरउवाच इत्युक्तान्तर्द
धेदेवःपीतांबरधरोच्युतः २५ देवाश्चापिविधानेनयात्रांकृत्वाक्रमेणच श्र
योध्यायायणास्थानंवासंचक्रुःप्रहर्षिताः २६ तदाप्रभृतिदेवेशिकार्त्तिक्यांच
विशेषतः यात्रासाम्वत्सरीकार्यासर्वपापविशुद्धये २७ विभोगुप्तहरेरत्रसंस्थानं
वांछितप्रदं एवंयःकुरुतेयात्राविष्णुलोकेसमोदते २८ पुनर्वसुयुतायेननवमीस
मुपोषिता कल्पमात्रंवसेत्स्वर्गेसप्तसप्ततुपार्वति २९० यत्किंचित्क्रियतेतीर्थेस्नानं
देवार्चनंतथा दक्षिणादानतःसिद्धिंसकलासफलाभवेत् २० श्रयोध्यार्श

नंयस्तुकस्येतिमनुजो यदि सपुजन्मकृतंपापंनश्यतेनात्रसंशयः ३१ साके
तेदृशपमानेतुदशाइवत्पुराणतःसुधीः सर्वमाप्नोविशुद्धात्माविष्णुलोकेसगच्छति
३२ बालभावेकृतंपापंकौमारेयोवनेतथा तत्सर्वंनाशमायातिश्रुत्वाव्यादर्श
नेकृते ३३ यद्यिवर्षसहस्राणिभागीरथ्यावगाहनात् तत्फलंतत्क्षणादृत्तेक
लौदाशरथीपुरी ३४ यत्रकुत्रस्थितोजन्तुरयोध्यांमनसास्मरेत् नतस्यपुन
रावृत्तिःकल्पकोटिशतैरपि ३५ निमिषंनिमिषार्द्धंवाप्राणिनांयामचिन्त
नं दहतिसकलांसिद्धिमिहलोकेपरत्रच ३६ दरितौघक्षयकरंश्रेयसांचसुसाधनं
ध्यानिवारणं सर्वकामपूरणंपुरामेत्सरयूजलं ३७ महापापक्षयकरंदु
ष्टानांचगतिप्रदम् सर्वपुन्यवसात्मांपुसुन्दरंसरयूजलं ३८ मथुरायांकल्प
मेकंवसतेमानवोयदि तत्फलंसमवाप्नोतिसरयूदर्शनेकृते ३९ यागति

योगमुक्तानांवाराणास्यांतनुत्यजां प्रागतिःस्नानमात्रेणासरय्वांहरिवास
रे ४० पुष्करेषुनरोयातिकार्त्तिक्यांकृत्तिकायुते तत्फलंसमवाप्नोतिसरयूदर्श
नेकृते ४१ देविचन्मासितस्वंमहात्मकौशलोद्भवम् श्रुतवत्यसिसद्भा
वान्महापातकनाशनम् ४२ मत्तःसंभाषितोवापिप्रजितेनविशेषतः पु
नातिभगवद्भक्तोचाण्डालोपियदृच्छया ४३ श्रोतारमथवक्तारंयःकश्चिन्नरं
हरेः प्रेष्यःपुनातिवार्त्तायास्तदधिकंलभेयथा ४४ यत्रनाराधितगोविंदान
विंदत्तिहितोदयं नतपोयज्ञदानानांलभतेफलमुत्तमम् ४५ यत्रनास्वाधि
तश्रीरामपादपद्मरजोऽस्मः मनोरमंयानात्र्यैतंनैवसविंदति ४६ रामवि
योहृषीकेशपादभक्तिमुपागतः मनःपरहितंयस्यसोऽयंस्वर्गमश्नुते ४७
याचितोयस्तुहृत्तेत्तदत्वाचमदवाक्भवेत् तंदृष्ट्वाप्यथवापृच्छान्नः स्वर्गमवा

पुयात् ४८ इतिमाहात्म्यमतुलंकिंचित्संक्षेपतोमया त्वयाकृंसमारब्धंतंयत्पु
रावृत्तंराःशृणु ५० इदंमाहात्म्यमतुलंयःपठेत्पूयतेनरः श्रद्धयाश्रवणा
यात्सयातिपरांगतिं ५० धनंयशस्यमायुष्यंपुरांपस्वस्त्ययनंमहत् स्वर्गप्रदं
दंसौमनस्यंयशस्यमघमर्षणं ५० वृत्रहामुच्यतेपापाद्ब्रह्महात्यया
सर्वपापैःप्रमुच्यतेसमंचपावंति ५२ श्रुत्वापठित्वाविधिवदनुमोद्यमन
यियम् भवेद्भक्तिश्रीरामेतथास्याक्लेशसंक्षयः ५३ तस्माद्वितत्प्र
यत्नेनश्रोतव्यंचनरैःसदाः द्विजश्रेष्ठाज्ञानमप्रज्ञाविद्यातव्यायुमत्नतः ५
माहात्म्यमेतदिदंश्रुत्वाऽभ्यर्चयेद्यश्चकंतथा गोभूहिरण्यवस्त्रैश्चवस्त्र
तुल्योयतोऽसिः ५५ ज्ञातव्यंचयथाशक्त्यामाहात्म्यफलयाप्तये पु
त्राथीलभतेपुत्रान्धनार्थीलभतेधनम् ५६ मोक्षार्थीमोक्षमाप्नोति

६०

तत्किंपदिरुनाम्पते भक्त्याश्रोष्यंपेमत्यांऽथमर्त्यास्तेनात्रसंशयः ५७ यानि
सर्वाणितीर्थानिकोशलायांस्थितानिवै तानिस्नातानितेनैवयेःश्रुतंविधि
वत्कृत्स्नं ५८ श्रेयोव्यायास्तुमाहात्म्यंकृत्वाश्रुत्वाविधानतः श्रेयस्मिंश्चा
केसर्वकामान्भुक्त्वायातिपरांगतिं ५९ मानवाःशुद्धभावायेऽयास्ति
कास्तीर्थवृद्धयः श्रीरामभक्तायुक्तायेजीवन्मुक्ताहितेनराः ६० ॥
इतिश्रीपद्मपुराणेकोशलखंडेऽयोध्यामाहात्म्येएकोनत्रिंशोऽध्या
यः १२९ ॥ ॥ विद्याकुंडश्रेयोध्यामध्येपुस्तकस्थितं ॥

६१

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

MEMORIAL
BHAU DAJI